

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA ŠTEV. 5
TELEFON 55-22 DO 55-26

ROKOPISI SE NE VRACAJO

ZHAJA VSAK DAN RAZEN
PONEDELJKA

SLOVENSKI POROČEVALEC

INSERATNI ODDELEK
LJUBLJANA

TELEFON 38-32 38-33

POŠTNI CEKOVNI RACUN
V LJUBLJANI ŠT. 60 4035 08

OGLASI PO CENTIKU

MESEČNA NAROČNINA
45 DIN

GLASILO OSVOBODILNE FRONTESLOVENIJE

Maršal Tito oficirjem IV. armije

Na večerji, ki so jo priredili 5. t. m. oficirji IV. armije na čast svojemu vrhovnemu poveljniku v Domu armije v Ljubljani, je imel maršal Tito ta-le govor:

Tovariši generali in tovariši oficirji!

Zahvaljujem se v imenu svojih tovarišev in v svojem imenu za vabilo, da se udeležimo te večerje v oficirski naše slavne IV. armije. Odveč je, da bi vas skušal prepričati, da sem zelo rad prišel ter da smo se jaz in moji tovariši zelo radi odzvali vaši želji, naj pridemo med vas, da vam vidimo in da z vami prebijemo ta večer.

Tovariši! Vi ste voditelji armade, ki je v tej vojni odigrala veliko zgodovinsko vlogo, ki je žrtvovala mnogo krvi za osvoboditev naše zasužnjene države, za naše zaslužene brate, in osvobodila Istro in Slovensko Primorje. Samo okoliščini, ki so bile izven našega dosega in naše moči, so nam preprečile uresničenje stoletnega sna naših narodov, stoletnega sna ne samo slovenskega in hrvaškega naroda, ampak tudi vseh ostalih naših narodov, da bi bili priključeni k naši skupni družini, k naši FLRJ vsi naši bratje, ki so desetletja in desetletja jeli pod tuječim jarmom. IV. armija je v tej vojni zares častno opravila svojo zares težko nalogo. Na tem mestu moram reči, da sem ponosen na IV. armijo, ker je tako sijajno opravila vse naloge, ki jih je dobila. Razumljivo je, da med nami niso vsi tisti, ki so sodelovali v usodnih zgodovinskih dneh, ko smo reševali naše brate. Mnogi, to je velika večina borcev, podoficirjev in oficirjev, so odšli na svoje domove, da bi sodelovali v drugi, morda še bolj orjaški borbi, da bi sodelovali pri izgrajevanju naše države. Tovariši, vi ste ostali pri svojem poslu, ostali ste v tisti armadi, ki je bila izkovan v velikem boju za svobodo in neodvisnost naše države, da bi se nadalje izpopolnjevali našo armado, da bi vzgajali nove generacije, ki se bodo stekale v to armado, in da bi ta armada lahko preprečila vse, kar bi segalo po naši svobodi in neodvisnosti, po pridobitvah narodno osvobodilnega boja.

Tovariši! Ze danes imate v armadi mladino naših delavcev, naših kmetov in naših meščanov. Vzgjati jo morate tako, da bo ljubila armado, v kateri služi. Izročite ji, tovariši, slavne tradicije naših partizanskih odredov in naše narodnoosvobodilne vojske. Vlijte ji vero vase, v njeno moč, in sicer ravno z zgledi, ki so redki v zgodovini vojn. Prizadevajte si, da bo globoko razumela in verovala v to, kaj lahko stori narod, kaj lahko stori več malih narodov, če se zedinijo in če so složni med seboj, kaj lahko store borci, ki se zavedajo svoje naloge, ki se zavedajo, da branijo svojo domovino, svoje domove in pridobitve svojih očetov in prednikov.

Želej bi, da bi naša armada ostala tudi duhovno taka kakršna je bila narodnoosvobodilna vojska, kakršna je bila tedaj, ko je bila brez tehnike in je bila oborožena samo z visoko zavednostjo in globoko vero, da bo zmaga v tej vojni. Vi imate danes tehniko. Dali vam bomo še popolnejšo tehniko. Nikoli ne bomo dopustili, da bi bila naša armada zapostavljena glede modernizacije in tehniške izpopolnjevanja; vi pa si prizadevajte, da boste sami obvladali dovršena sredstva oborožitve in tehnike in da boste to svoje znanje prav tako prenesli na tiste, ki jih danes vzgajate.

Se na nekaj bi vas rad opozoril, tovariši, kar je po mojem mnenju zelo važno. To je, da mora armado prevečati duh tovarštva, takega tovarštva, kakršno smo poznali v veliki osvobodilni vojni. Razumljivo je, da to ne sme škodovati disciplini. Mislim pa, da disciplina ne bo prav nič trpela, če bo med vami tako tovarštvo. Nasprotno; disciplina se bo s tem še dvignila in bo s tem pridobila. V naši armadi moramo imeti trdno in železno disciplino, na drugi strani pa zopet najiskrenejše tovarštvo med samimi oficirji, kakor tudi med oficirji in borci. To tovarštvo bo v prvi vrsti prišlo do izraza na ta način, da bodo oficirji človečansko ravnali z našimi mladimi ljudmi in posvečali pozornost tistemu mlademu naraščanju naših narodov, ki naj ga vzgoje in izurijo v uporabljanju modernih tehničnih sredstev. Brezdušnost in površnost pri obveščanju z ljudmi je velika nevarnost za trdnost vojske. Tovariški odnos, iskreno tovarštvo z ljudmi, lepše ravnanje s tistimi, ki jih vzgajate, — to je poročstvo trdne monolitnosti take armade, kakršna je naša.

Naša armada je revolucionarna armada. Naša armada je armada osvoboditve narodov, ki grade svojo srečnejšo in lepšo bodočnost. Ona je ljub-

ljenska naših narodov. Zaradi pravilnega ravnanja z ljudmi, zaradi tega tovariškega odnosa do vojakov, ki jih vzgajate, naj bi postala priljubljena vsem našim narodom in naj bi mladenci zato z veseljem vstopali v to armado. To se da doseči samo na ta način, če bomo z ljudmi ravnali človečansko, čeprav obenem strogo, ker je ta strogo potrebna za utrditev discipline. Toda strogo mora biti tudi pravična. Nepravilna strogo je škodljiva in lahko samo omaje trdnost armade, zlasti pa take armade, kakršna je naša.

Tovariši oficirji, vas čakajo še velike naloge. Vem, da za vas ni lahko. Ne bojte se in ne mislite, da ne poznam vaših težav, prepiram pa sem, da boste premagali vse težave. Vi ste ljudje, ki ste bili nedavno še na vasi, ki ste do nedavnega držali v rokah plug, ki ste sedeli v pisarnah, ste ljudje, ki sploh niso niti mislili, da bodo voditelji v armadi, toda zaradi razmer in ker vas je država potrebovala, ste prišli na ta položaj, na ta važni in častni položaj. Opravljajte častno svojo dolžnost na tem položaju. Vem, da se morate mnogo učiti. Vem, da morate tudi poneti delati, ker čez dan nimate časa, ker ne živite in delate tako, kakor so nekdo živeli oficirji stare jugoslovanske vojske, ki so čez dan mučili vojake, ponoči pa so pili in igrali. Hodi naprej po svoji poti, mi pa se bomo trudili, da vam pomagamo. Naj se nikoli noben oficir ne boji ali sramuje, če bi se bilo treba obrniti tudi name osebno, da bi rešil svoje vprašanje. Mi bi sami radi zvedeli, kje so kakšne napake, kje so kakšne pomanjklivosti, da bi te pomanjklivosti lahko popravili. Mi vsak dan popravljamo pomanjklivosti.

Apeliram na višje voditelje, naj pomagajo oficirjem, naj pomagajo tistim, ki se težko učijo.

Tovariši oficirji in generali! Dvigam to čašo na vaše zdravje in na zdravje armije, v kateri služite, to je naše IV. armije!

Mihaly Karoly pri maršalu Titu

Ljubljana, 12. jul. Predsednik ministrskega sveta FLRJ Josip Broz Tito je sredi sprejela grofa Mihala Karolyja, bivšega predsednika Madžarske republike in madžarskega pooblaščenega ministra v Parizu.

pod vodstvom Francije in Velike Britanije in s končno odobritvijo ZDA. Takšen gospodarski načrt bi neizbežno ustvaril pravo gospodarsko zmesnjarjo v Evropi in bi vsilil voljo nekaterih evropskih veleil ter ZDA majhnim evropskim državam. Pomenil bi očitno kršitev suverenosti in gospodarske neodvisnosti drugih evropskih držav, ki bi pristopile v to organizacijo.

4. Priprčana, da more samo iskreno spoštovanje načel nacionalne suverenosti in neodvisnosti tvoriti podlago za plodovito sodelovanje med velikimi in malimi narodi, Albanija ne bi mogla sodelovati v organizaciji, ki sta jo že v naprej ustvarili britanska in francoska vlada. Albanski narod je dokazal v vsej svoji zgodovini in s svojim prispevkom k skupni zmagi nad fašizmom v drugi svetovni vojni, da hoče ostati neodvisen in suveren narod. Dejstva, ki ogražajo celo obstanek ene države kot suverodnega in suverena naroda, pomenijo njegovo žalitev.

5. Z ozirom na neutemeljeno doseganje sovražne stališče Združenih držav Amerike do LR Albanije na vseh mednarodnih konferencah in forumih, kjer je govor o interesih in pravicah Albanije, dvomi albanska vlada, da izkazuje vlada ZDA, ko predlaga Marshallov načrt, iskreno pomoč malim evropskim narodom, nesebno Albaniji.

V želji, da se utrdi demokratični mir in iskreno mednarodno sodelovanje, smatra albanska vlada, da je organizacija, ki sta si jo zamislili britanska in francoska vlada, nasprotna miru in mednarodnemu sodelovanju, in da bo neposreden vzrok razkola med državami. Iz vseh teh razlogov vlada LR Albanije ne more sodelovati na pariški konferenci 12. julija 1947, na katero sta jo povabili vladi Francije in Velike Britanije.

Finska odklonila povabilo

Helsinki, 11. jul. (Tass). Finska vlada je včeraj soglasno odklonila povabilo Finski, da bi se udeležila pariške konferenci 12. julija.

Svečan sprejem v Tirani

Tirana, 11. jul. Na dan albanske Ljudske armade je priredil vrhovni poveljnik oboroženih sil Ljudske republike Albanije, generalni polkovnik Enver Hodža velik sprejem.

V Tržiču gradijo cesto in 4 stanovanjske bloke

Tako uresničuje ljudska oblast načrte, s katerimi so nekdanji protiljudski mogotci samo slepili delovno ljudstvo

Tržič, 12. julija. V Tržiču se je v zadnjih desetletjih polagoma nabirala cela kopica zgočih potreb in vprašanj, toda nikogar ni bilo, ki bi se za te reči resno zavezal, jih odločno zastavil in rešil. Protiljudski režimi so se menjavali, vsak je naslup načrtov in obljub, toda vse je ostalo po starem. Tržiški delavci so se naprej prebivali v človeka nevednih stanovanjih, tržiška deca je še naprej hodila v vlažno, temno in starinsko solo za vodo, po ozkih in vijugastih tržiških ulicah je še naprej tekkel promet vseh vozil v nemogočih razmerah, nenehno terjajoč smrtno žrtve.

Osvoboditev je pomenila za okupatorjem in starimi razmerami. Poleg obnove se je ljudska oblast takoj lotila najvažnejših tržiških vprašanj. Nekdanji načrti o preusmeritvi prometa so oživel. Po temeljitih proučevanjih je MLO opustil vse prej projektirane variante ter izbral novo, po kateri bo najbolje rešeno vprašanje dosežanega nemogočega prometa skozi Tržič in njegove ozke ulice.

Nova cesta, ki bo dolga približno 1 km, bo peljala ob levem bregu Bistrice. Prične se tik pred mostom z odcepom z dosežanje glavne ceste ter se vije ob Bistrici mimo naslednjega mostu, dokler se za Tržičem ne spoji z dosežanje ceste, ki vodi v Lomsko in Rdečo dolino. (Putrhorf). Čeprav je gradnja te ceste izredno težka, ima ta varianta v primeri z nekdanjimi načrti velike prednosti.

Gradnja ceste, ki jo vodi podjetje »Gradisc«, je težavna zlasti zaradi tega, ker je treba zgraditi cesto tekoče na spodnjem in zgornjem opornem zidovju. Na spodnji strani jo je treba trdno nasloniti na Bistrico, z zgornje strani pa z visokim opornim zidovjem zavarovati proti napetemu pobočju. —

Del spodnjega opornega zidu ob reki Bistrici, nad katerim bo tekla nova cesta

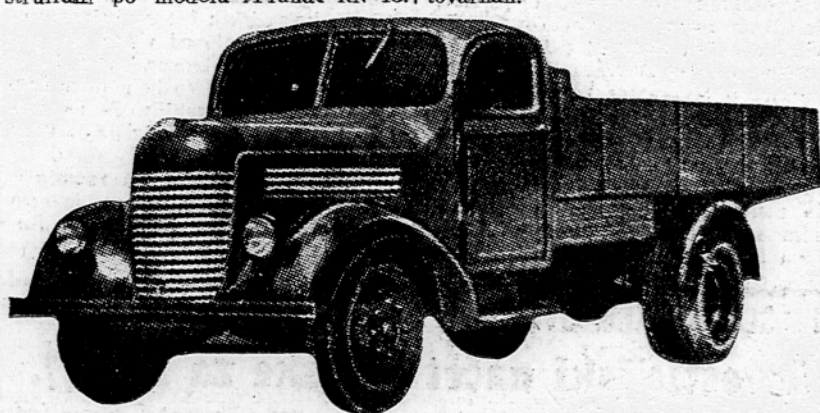
Prvi doma izdelani avtomobili serijske izdelave

Delovnemu kolektivu Industrije motorjev v Rakovici pri Beogradu je bila leta 1945. naložena velika in odgovorna naloga: izvršiti vse priprave za proizvodnjo avtomobilov in položiti temelje naši avtomobilski industriji. Takoj so pričeli s pripravami, ki so zahtevale mnogo truda, spretnosti in premagovanja ovir. Treba je bilo zbrati in nanovo izdelati razne specialne in pomožne stroje ter precizno orodje. Nato so pričeli izdelovati vsak posamezni del tovornega avtomobila za prvi model. Delovni kolektiv tovarne se je zavezal, da bo vzorec prvega avtomobila izdelal do obletnice osvoboditve Beograda. In res je bil avtomobil izdelan do 20. oktobra lanskega leta. Po tem prvem uspehu so se lahko lotili priprav za tekočo izdelavo avtomobilov. Tudi te priprave so bile kmalu izvršene in danes tovarna že izdeluje tovarne avtomobile v serijah.

Na nedavnem zagrebškem velesejmu so razstavili tak avtomobil serijske izdelave, ki je vzbudil splošno pozornost. Da bi strokovnjaki tovarne temeljito preizkusili nove kamione, ki jih bodo izdelovali v vedno večjem številu, saj določa petletni plan, da bomo leta 1951. izdelali do-

ma že 6000 tovornih avtomobilov, je preteklo nedeljo odšlo iz Rakovice na 20-dnevno preizkusno vožnjo pet takih avtomobilov serijske izdelave. Z avtomobili so odšli na pot strokovnjaki, ki bodo med vožnjo preizkusili kakovost izdelave in materiala ter ugotovili, kako ti avtomobili ustrezajo prometnim razmeram v naši državi. Vsak avtomobil bo v teh 20 dneh prevozil 3500 kilometrov.

Avtomobili, ki jih izdeluje Industrija motorjev v Rakovici, so prvi avtomobili z nosilnostjo 3000 kg, konstruirani po modelu »Prah-RN 13.

Uspehi prostovoljnega dela v Celju

Delavci in nameščenci državnih, združnih in zasebnih ustanov so na pobudo okrajnega odbora OF Celje — mesto organizirali delovne brigade, da prispevajo po svojih močeh pri izgradnji in obnovi mesta Celje. Brigade so sodelovale pri odstranjevanju ruševin, pri gradnji sindikalnega doma in izkopu plavalnega bazena.

V mesecu maju je pri vseh delih sodelovalo 13 delovnih brigad. Pri gradnji plavalnega bazena je bilo v 1260 urah izkopano in izvoženo 340 m³ zemlje. V mesecu juniju pa je delalo 20 delovnih brigad, ki so pri gradnji bazena izkopale v 3432 urah 640 m³ zemlje, odstranile v 686 urah 103 m³ ruševin, 8100 komadov se uporabne opeke, ter 8 m³ kamena. Z ruševinami so brigade zasule mrtvo strugo v Medlogu in zasil pale poljsko cesto. Opeko, ki so jo pridobili iz ruševin, uporabljajo

mestna podjetja za gradnjo mizar-ske delavnice. Pri gradnji sindikalnega doma so brigade v 167 delovnih urah preložile 4050 komadov opeke ter 5 m³ kamena.

Pri delu se je najbolj odlikovala sindikalna podružnica finančnih uslužbencev MLO, drugi najboljši delovni kolektiv pa je sindikalna podružnica Železnine.

Prihod jugoslovanske delovne brigade v Varšavo

V četrtak je prispeja v Varšavo jugoslovanska mladinska delovna brigada, ki šteje 107 mladincev, ki se bodo udeležili dela za obnovo Varšave.

Na železniški postaji so jugoslovanske mladince pričakovali jugoslovanski veleposlanik v Poljski dr. Rade Pribičević, poljski veleposlanik v Ju-

Delavci postavljajo zgornji oporni zid, ki bo varoval cesto in utrjeval pobočje, na katerem bodo zgrajeni trije stanovanjski bloki

dela si je Tržič delno uredil tudi lep in prostorn fizikalni prostor. Levji delež dela sta tu opravili vojska in mladina. S tem fizikalnim prostorom, ki je urejen v nekdanjem Gasnerjevem zasebnem parku, kamor nekoliko razen dveh letnih procesni ni smela stopiti noga tržiškega delavca, se je odprla tržiški mladini najširša možnost udeleževanja. Zda se bo mladina, ki so ji nekdo mogelci kratili sonce in zrak, prosila gibala in razvijala v odporne kadre za izpolnjevanje našega gospodarskega plana.

Ze prva petletka bo prinesla tudi tržiški deci novo šolo. Staro šolo, ki jo je Tržič v davnih časih poklonil Radecky, bodo končno podrli, da ne bo več izpodjedala zdravja in rasti mladim v Tržiču. Protiljudski režimi je bilo vseeno, kako je s tržiško deco in njeno šolo. Naša ljudska oblast pa bo storila vse, da mladina ne bo več dolgo hiral v neprimernih prostorih. V petletki bo zgrajeno tudi moderno ljudsko kopališče, ob robu fizikalnega prostora pa bo postavljen velik fizikalni dom. Iz gradu, v katerem je nekdo kraljeval nad Tržičem Gasner, bodo preuredili velik Turist-hotel, nekdanji grajski park pa bo še olepšan in preurejen služil odih in zdravju tržiških delavcev.

»Evropska konferenca« v Parizu

Demokratske države v Evropi zaradi dolarjev ne bodo izpremenile svoje politike

Odločilnega pomena za evropske države so notranji ukrepi in nacionalni napor vsake države, ne pa upanje na tujo pomoč

Moskva, 11. jul. (Tass). Mednarodni opazovalec »Zvestost piše:

»Imamo vtis, da je mednarodno časopisje licemerno pozdravilo udeležbo Sovjetske zveze na pariški konferenci zunanjih ministrov Sovjetske zveze, Francije in Anglije, da bi pozneje prevladovalo vse krivdo za neuspeh na Sovjetsko zvezo. Na ta način je poizkušala obrniti pozornost javnosti od pravih ciljev pobudnikov, to je spreminiti razpravljanje o Marshallovem načrtu v orožje vsiljevanja anglo-francoske volje evropskim narodom. Takšen zaključek potrjuje dejstvo, da je odskotnost Sovjetske zveze izzvala pri nekaterih angleških in ameriških listih vzdih olajanja.

Urednik znane politične rubrike »Reynold News« Raymond piše, da so angleške šanse na ameriške dobrote danes večje kot pa bi bile v primeru, če bi se Sovjetska zveza pridružila izvedbi načrta.

Washingtonski dopisnik »New Herald Tribune« poudarja, da odskotnost Sovjetske zveze povečuje izgleda, da bo ameriški Kongres odobril program pomoči Evropi.

Mnogi ameriški in angleški listi so se zaključili, da v zvezi z načrtom za obnovo Evrope ni niti govora o vmešavanju v notranje zadeve evropskih držav. Pariški dopisnik lista »Observer« je nasprotno pisal 7. julija: »Motov je bil kljub Bevinovemu in Bidaultovemu nezadovoljstvu zelo blizu rešitvi, ko je izjavil, da vsa preprečevanja, da se vodilni komite ne bo vmešaval v notranje zadeve držav, ki bodo pristale na ustvaritev načrta, verjetno ne bodo ničesar drugega kot »amo žesede.« Sklicujoč se na izjavo uradnega predstavnika francoskega zunanjega ministrstva, s katerim se je razgovarjal, piše dopisnik, da obstoji komite, ki ne ima smisla, če se ne bo komite zanimal za to, kar se odigrava v evropskih državah.

»Observer« odkrito predlaga evropskim državam, naj v imenu interesov ameriškega kapitala in gospodarskega blagostanja Anglije in Francije žrtvujejo svojo gospodarsko neodvisnost. »Observer« in krogi, ki so mu blizu, očitno računajo na slab spomin evropskih narodov, ker je vsem znano, da so izkušnje druge svetovne vojne naučile evropske narode, da je njihova suverenost sama tedaj nepogoltna žajamčena, če se opira na samostojno gospodarstvo. Del angleškega in francoskega tiska poizkusa zastrašiti evropske narode z mračno gospodarsko

katastrofo, če ne bi sprejeli ameriških pogojev za pomoč. Londonski radio hoče prepričati male evropske države, da je pred njimi »zadnja šansa«, da bo lahko bodoč posvet »prelomnica« id.

Slišajo se pa tudi trezni glasovi. Tako je ameriški novinar Paulos, ki biva na Dunaju, objavil v časopisu »Nation« članek, kjer poudarja, da so ZDA na napačni poti, če mislijo, da bodo evropske države z novimi demokracijskimi režimi spremenile svojo politiko, da bi dobile dolarje. Mnogi evropski narodi so že prišli do tega, kakor je rekel Melotov, da so odločilnega pomena za evropske države notranji ukrepi in nacionalni napor vsake države, ne pa upanje na tujo pomoč, ki more biti le drugovrstnega pomena.

Iz tega izvira, da je treba pri proučevanju katere koli tuje pomoči upoštevati interese tiste države, kateri se nudi pomoč, ne pa obratno.

Na koncu pravi komentator, da so po vsem tem usmerjeni napori organizatorjev evropskega posvetovanja na utrditve lastnih položajev s tem, da se bodo vmešavali v notranje zadeve evropskih držav, in da ti napori ne bodo niti v najmanjši meri odpravili gospodarskega in političnega položaja v Evropi.

Odklonilen odgovor albanske vlade

Tirana, 11. jul. Albanska brzojavna agencija poroča:

Odgovarjajoč na povabilo britanske in francoske vlade k udeležbi na konferenci 12. julija v Parizu, na kateri bodo razpravljali o organiziranju ekonomske pomoči v Evropi, vlada LR Albanije sporočila, da se ne bo udeležila konferenci. Vsebinska njenega odgovora se glasi:

»1. Vlada LR Albanije je pazljivo zasledovala delo konferenci treh ministrov za zunanje zadeve v Parizu; tudi je natančno proučila besedilo povabila francoske in britanske vlade ter priloženi načrt organizacije.

»2. Vlada LR Albanije meni, da ni konkretnega načrta za ameriško pomoč Evropi in da je »Marshallov načrt« zelo netočen in dvomisen.

»3. Organizacija, ki jo predvidevata britanska in francoska vlada, nima namena olajšati dajanje ameriške pomoči. Njen cilj je izdelava splošnega gospodarskega načrta za Evropo.

ker bi lahko postal samo vir novih trenj med Grčijo in njenimi severnimi sosedi

VREMENSKA NAPOVED
za nedeljo 13. julija
Pretežno jasno in zmerno toplo.

TRETJI DAN PROCESA PROTI RAINERJU IN SOOBTOŽENIM

Izselitev polovice Slovencev je bila sklenjena v Celovcu pred nemškim napadom na Jugoslavijo – Obtoženi general brdskih čet Kübler pred sodiščem priznava zločinsko delo nemške vojske

Ljubljana, 12. julija. Danes, tretji dan razprave proti Rainerju in soobtožencem, se je končalo zasliševanje obtoženih dr. Fridrika Rainerja, dr. Helmuta Glaserja in generala Ludvika Küblerja.

Obtoženi Rainer se je za svoje zločine izgovarjal, da aparat policije ni bil podrejen njemu, vendar je na osnovi dokazov priznal da je imel v važnejših vprašanih posvetovanja z Rösnerjem, da je sam direktno zahteval policijska ojačenja in da je imel tudi v SS višji čin od Rösnerja. Priznal je tudi, da je za Slovence vladalo brezpravno stanje, kajti življenju in smrti prebivalstva je odločala gestapo in ni bila potrebna nobena sodba. Značilne za njegov način zagovora so izjave kot n. pr., da ni dal nalog, ampak je samo soglašal s tem, da osnuje gestapo gorenjsko domobranstvo in slično.

Nadalje je obtoženi Rainer pripovedoval o Hitlerjevi nameri, da na slovenskem ozemlju stalno drži nekaj divizij, ki bi jih po potrebi lahko s velikim naglo vrget na balkansko ali italijansko fronto. Predpogoj tega je bilo uničenje VII. in IX. korpusa NOV, kar pa se kljub ofenzivam proti obema korpusoma ni posrečilo.

Po zaslišanju o vseh točkah obtožnice je obtoženi Rainer izjavil, da se kljub terorju in kršenju osnovnih človeških pravic slovenskega naroda ne čuti zločinca, da pa priznava, da je bila naloga, s katero je bil poslan na Gorenjsko, in ki jo je izvrševal, krivica za slovenski narod.

Obtoženi Glaser je pred vojnim sodiščem izjavil da se čuti moralno krivica. Nacist je postal že leta 1931. na Dunaju. Kot član takozvanega domovinskega urada na Koroškem se je pred nemškim napadom na Jugoslavijo udeležil dveh sestankov v Celovcu, kjer so razpravljali o sklepu, da nasilno izselijo polovico Slovencev. Podrobno je pripovedoval o

rasnih in političnih kriterijih za izselitev ter o odločilnem sodelovanju kulturbundovcev, županov in nemških zaupnikov. O tem je bila sestavljena obširna kartoteka, na osnovi katere so pošiljali Slovence tudi v zapore in taborišča, torej v smrt. Od nameravane izselitve se je izvršil le prvi val, ker je bilo med tem ozemlje, določeno za naselitev izgnancev na Hrvaškem zasedeno od partizanov in zaradi akcij NOV na komunikacije.

Obtoženi Kübler je kot komandant divizije, potem ko se je boril na Poljskem in v Franciji, bil poslan že pred 27. marcem 1941 iz Francije v Avstrijo na jugoslovansko mejo. Pri napadu na Jugoslavijo je vodil fronto Dravograd–Celje. Pozneje je bil poslan na rusko fronto, kjer je bil komandant nemške IV. armade. Od septembra 1943 do nemške kapitulacije pa je bil komandant okupacijske cone Jadransko primorje. Obtožene priznava, da je kot vojaški komandant izdal korpusno povelje, ki v nasprotju z mednarodnimi predpisi zapoveduje najhujši teror nad civilnim prebivalstvom. Priznava teror svojih edinic v Tolminu, priznava povelje za požig Čepovana, Lokov, Lokovca in Lazna na Slovenskem Primorju, o terorju v Ilirski Bistrici in Bizeti v Istri pa se izgovarja, da ga podrejeni niso informirali. Priznava, da je pripravil miniranje luke in poslopja na Reki, izgovarja pa se, da ukaza za izvršitev ni dal on osebno. Po končanem zaslišanju je obtoženi Kübler izjavil, da se čuti odgovornega za zločin, da se čuti odgovornega za zločin, da se čuti odgovornega za zločin, da se čuti odgovornega za zločin.

Nadaljevanje procesa bo v ponedeljek 14. julija.

Pribojujemo poročilo našega dopisnika o drugem delu včerajšnjega zasliševanja obtoženega Rainerja in o poteku današnje razprave.

»Vojujoči se škof«

V nadaljevanju razprave pred vojaškim sodiščem v Ljubljani je v petek obtoženi Rainer opisal svoj sestanek s škofom Rožmanom:

Škof Rožman je prišel k meni. Prišel je sam in zato tudi jaz nisem pritegnil nobenega svojih sodelavcev. Povedal sem mu, kako je prišlo do osnovanja operacijske cone in da imam namen namestiti italijanske uprave ustanovit avtonomno slovensko upravo. Povedal sem tudi, da bi se rad pri tem opiral na konservativni del prebivalstva in vprašal sem ga, ali smatra Rupnika za primerno osebo za tako mesto. Rupnika so mi že prej imenovali kot osebo, ki pride za to v poštev. Škof je na moje vprašanje glede Rupnika zelo pritrdil in ga označil kot zaupnika konservativnega prebivalstva in tudi kot osebo primerno za to mesto. V ostalem mi je na moje presenečenje sam od sebe prejel živahno poročilo o borbah s partizani na Dolenjskem. Ves razgovor je trajal 30 minut.

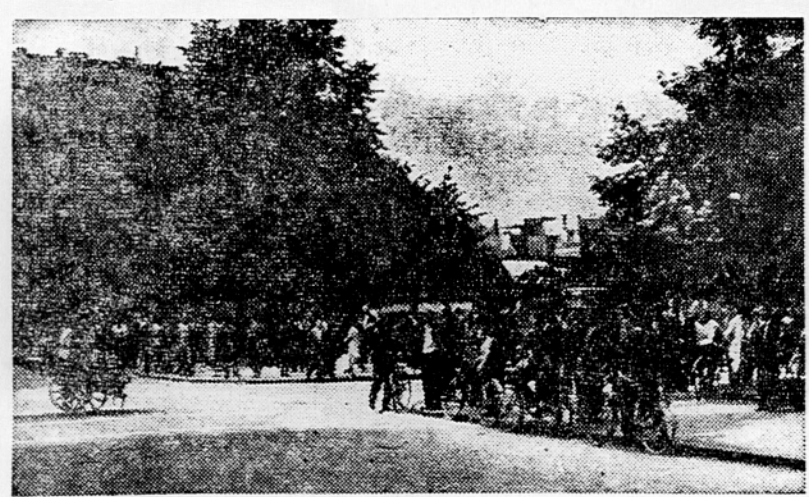
Preds.: Povejte nam več o tem vajinem razgovoru o borbah s partizani na Dolenjskem.

Obtožene: To je bilo tako: v sobi je bil na steni velik zemljevid. Škof mi je imenoval razna imena in kraje, ki jih nisem poznal. Bila so slovenska krajevna imena. Pripovedoval mi je, da so bile tam borbe in da je bil tam ubit duhovnik. Spominjam se Turjaka, kjer je bila skupina katoliških pripadnikov obkoljena in je bila menda tam v stolpu pobita.

Imel sem o njem na zunaj najprej zelo dober vtis in mi je imponiral: zelo z dobrim nastopom, in ko je za cerkvenega kneza z neverjetno živahnostjo pripovedoval o vojnih dogodkih, sem imel vtis, da je to zelo zainteresiran človek, in sicer pripadnik vojaške cerkve.

Tožilec: Ali bi ponovili besede, ki ste jih izjavili na zaslišanju o vtisih, ki ste jih imeli v razgovoru s škofom Rožmanom?

Obtožene: Dal sem to izjavo, da sem ga smatral za vojujočega škofa in ko me je zaslišujoči oficir vprašal, kaj je to vojujoči škof, sem izjavil: »Vojujoči se škof« so pojem iz nemške zgodovine in gre za škofe, ki so se skrajno aktivno udeleževali politiki.

Ljudje pred zvočniki z zanimanjem sledijo sodni razpravi proti vojnemu zločincu Rainerju in soobtožencem

ke, bodisi na strani nemškega cesarja proti papežu ali na strani papeža proti nemškemu cesarju. In kot tak se mi je dozeval.

Pom. tož.: Obtoženi Rainer. Kdaj je bila gorenjska župnija priključena celovski škofiji?

R.: Župnije niso bile priključene, temveč je stara tradicija katoliške cerkve, da politične spremembe priznava šele čez desetletja, v tem slučaju je bila sama jurisdikcija ljubljanskega škofa prenešana na celovskega.

Pom. tož.: Ali ste imeli v Vatikanu kakke težave zaradi prenosa jurisdikcije in ker je nacistična stranka prežala razen dveh duhovnikov vse.

Obt.: O težavah v Vatikanu glede izselitve mi ni znano ničesar. Prenos jurisdikcije je pa interna cerkvena stvar in je to izvršil Vatikan in ne oblast.

Komandant policijske formacije »domobranstva« je bil Rösener

Predsednik: Obtoženi Rainer, kje se je ustanovilo in kdo je ustanovil »slovensko domobranstvo«?

Predsednik: Ali mislite, da je kontinuiteta od teh trup, ki so sodelovali v Italijani, in »domobranstvom«, obstajala?

Obt.: Da.

Predsednik: Povejte nam sedaj, obtoženi Rainer, nekoliko več o organizaciji »domobranstva«. Kdo ga je organiziral, komu so bili domobranci podrejeni in kakšno vlogo je igral Rupnik v »slovenskem domobranstvu«?

Obt.: »Führer« nam je na sestanku 16. septembra rekel, da je italijanska vojska popolnoma odpovedala in da ne polaga nobene važnosti več na to, da se naprej bori, temveč mu popolnoma zadostuje, če bodo zaenkrat pošteno delali. Sicer ni ostal pri tem stališču, toda zame je to bilo zelo važno, ker sem se odločil, da v vsej operativni coni ne ustanovim več vojaške dolžnosti. Postavljal sem se na stališče, da bi se avtonomne uprave opirje le na dobrovoljce in da se te čete v vsaki provinci zgrade na nacionalni podlagi.

Stiki tržaškega in goriskega škofa z Rainerjem

K temu je obtoženi Rainer izjavil, da Vatikan ni delal ovir zaradi preseljevanja duhovščine na Gorenjskem. V Rimu, da je govoril z nemškim poslanikom Weissöckerjem, da bi se spoznal z razmerami in s politiko, ki jo vodi Vatikan. Poslanik Weissöcker je izjavil, da se mora označiti papeža kot najbolj prijaznega napram rajhu.

V zvezi z naslonitvijo na klerofašizma s škofom Rožmanom na čelu ob njegovem prihodu v Ljubljanoški pokrajini je obtoženi Rainer poudaril, da je najprej govoril z Rožmanom in šele potem z Rupnikom, o katerem je dobil informacije od Rožmana. Dejal je: Poznal sem splošno politično razmere in tudi avtoriteto škofa Rožmana, ter vedel, da je bil Rupnik župan. Toda če se mi bo posrečilo doseči sodelovanje s katoliško skupino, to je bilo veliko vprašanje. Vsekakor sem to predlagal takoj Hitlerju, kakor Himmlerju in pri obeh zastopal to stališče.

Santin je pozval Tržičane na Pöhl-akcijo

V zvezi s stiki tržaškega škofa Santina z njim je obtoženi Rainer dejal, da je škof Santin pozval ljudstvo, naj sodeluje v Pöhl-akciji, to je pri graditvi tako zvane plave linije, predalpske linije, ki je šla na Adižo in Piavo. Dejal je, da so to delali tudi drugi župniki po Italiji, ker je bila gradnja utrub v zvezi z mobilizacijo ljudi, ne s silo, temveč s propagando.

Ko je obtoženi Rainer nadalje opisoval vlogo »slovenskega domobranstva« kot nacistične policijske formacije, ki je bila podrejena višjemu SS-vodji, je tudi izjavil, da se spominja, kako mu je Rösener predlagal, da bi smeli »domobranci« nositi slovensko zastavo »v znak pri-

Nato sem izdal okvirno odredbo o ustanovitvi lastnih deželnih zvez. Te zveze so bile ustanovljene na podlagi te moje okvirne uredbe. Napravil sem potrebna sredstva za finansiranje, oborožitev je pa izvršil in prevzel Himmler. Vodstvo in organizacijo sta imela višji SS in policijski vodja Rösener tukaj, Globotschnig pa v Trstu.

Pri tem je potem prišlo do zelo različnih organizacijskih oblik.

Preds.: Komu je bilo »domobranstvo« podrejeno. Kdo je bil vrhovni komandant »domobranstva«? Slovenska deželna obramba je bila ena izmed teh zvez. Kako se je tretirala. Ali je to vojaška formacija, ali je to policijska formacija?

Obt.: Kot policijska formacija.

Preds.: To se pravi – »slovensko domobranstvo« je bila policijska formacija.

Obt.: Da.

Preds.: In komu je bilo kot tako podrejeno?

Obt.: Višjemu SS in policijskemu vodji.

Preds.: In kaj je bil potem Rupnik?

Obt.: Rupnik sploh ni imel sprva nobene funkcije v domobranstvu. Ker pa je Rupnik kot šef vlade želel imeti vpliv, mi je Rösener predlagal, naj bi Rupnik dobil primeren naslov. Rösener je o tem že prej razpravljal s Himmlerjem. Himmler je s tem soglašal, da lahko tudi Rupnik nosi uniformo s svojimi starimi oznakami kot feldmaršal ali generaladjutant in da dobi naslov generalnega inspektorja domobranstva.

Preds.: Kakšno komandno oblast mu je dajala v domobranstvu ta uniforma z vsemi temi oznakami in čini?

Obt.: Komandnega položaja ni imel nobenega.

Preds.: To se pravi, da je bil komandant slovenskega domobranstva Rösener in ne Rupnik.

Obt.: Da, komandant je bil samo Rösener in pod njim nek slovenski podpolkovnik.

Ob svojem imenovanju za vrhovnega komandirja se je obtoženi Rainer obrnil tudi v drugih predelih na katoliške kroge. »Prižadeval sem si, da tudi v teh področjih pridem do konkretnih odnosov s cerkvijo. Z ostalimi škofi, n. pr. v Vidnu, Trstu, na Krku sem bil v pisanih stikih. Stiki s škofi so bili vedno od škofov do mene.«

»Škof v Gorici je bil eksponent fašizma. O njem mi je pripovedoval moj stari vladni prezident Wolseger, ki je bil dolgo časa v Trstu in so mu bile razmere dobro znane. Povedal mi je, da je škof Margotti v Gorici zaščiteno raznarodovalno politiko in da je bil predhodnik Margottija zelo naklonjen Slovincem, ki so ga imenovali »očeta Slovencev«. Dejal je, da bi bilo zelo dobro, če bi ta prišel nazaj. Po poročilih, ki sem jih dobil, je Margotti zelo ozko sodeloval s fašističnim federalom v Gorici.

znanja za njihovo zadržanje.«

Predsednik: Za kakšno zadržanje? Obtožene: Za njihovo zadržanje kot formacija in za zadržanje v borbah.

Preds.: V kakšnih bojih ste se jih v glavnem posluževali?

Obt.: Proti partizanom.

Pom. tožilec: Torej so dobili »domobranci« slovensko zastavo zato, ker so se borili proti Slovincem?

Obt.: To je bilo nasprotje, ki ga nisem ustvaril jaz.

Pom. tož.: Kako pa je bilo s prisegom domobrancem?

Obt.: Spominjam se, da mi je Rös-

sener rekel, da bi bilo dobro, če bi domobranci zaprsegli, in da mi je pokazal tudi besedilo prisega, za katero je imel pristanek od Himmlerja. Iz prisega se v glavnem spominjam dveh točk. Ena je zaprisega »führerju« in druga je zaprisega za boj proti vsem zaveznikom.

Pom. tož.: Ali so se »domobranci« upirali prisegi Hitlerju in da se bodo borili tudi proti zaveznikom? Obt.: O težavah nisem slišal. Znano mi je le da je zadeva potekla v redu in gladko.

Protijudski duhovniki agitatorji za gestapovski »Selbstschutz«

O organiziranju »Selbstschutz« na Gorenjskem je obtoženi Rainer izjavil, da je prišla iniciativa za njegovo ustanovitev od gestapa, narkar so osnovali v posameznih krajih krajevne »Selbstschutz«, za katere je šef gestapa Försterer določil posebnega pooblaščenca, nekega Dichtela, ki je potem te posamezne krajevne »Selbstschutz« koordiniral.

Pom. tož.: Kdo je bil Dichtel?

Obt.: Dichtel je bil Oberscharführer pri policiji.

Pom. tož.: Torej je policija organizirala »Selbstschutz« na Gorenjskem?

Obt.: Organizacijo v detajlih, oskrbovanje z orožjem in opremo s trakov je izvršila policija, ker je tudi šlo za policijske zadeve.

Pom. tož.: Dichtel pa je bil podrejen Försterju?

Obt.: Dichtel je bil sploh uradni Kds.

Pom. tož.: Torej je bila organizacija »gorenjskega domobranstva« v okviru gestapa. Komando je imel tukaj gestapo?

Obt.: To se lahko reče.

O vojaških kuratih, ki so bili tudi v teh edinicah, je obtoženi Rainer dejal, da so tudi duhovniki iz Ljubljane govorili na Gorenjskem pri vabljenju teh »domobrancem«, da so govorili pri akcijah za njihovo nabiranje.

V vprašanje, kako je mogoče, da so naenkrat prišli duhovniki na Gorenjsko, ne v župnije, ampak kot agitatorji za gestapovski »Selbstschutz«, je obtožene odgovoril, da je prišlo do vedno tesnejšega kontakta med posameznimi skupinami »Selbstschutz« na Gorenjskem in med organiziranim »domobranstvom« v Ljubljani. Nadalje je izjavil, da so bili v nacističnih vojaških formacijah vojni kurati samo v kvizlinških enotah, ki so bile podrejene komandi SS.

Četniki v Sloven. Primorju za ojačanje nemških čet

V nadaljevanju zasliševanja je obtoženi Rainer opisal vlogo Draže Mihajloviča in njegovih četnikov pri sodelovanju z 2. italijansko armado, z Roatto, oziroma z Robottijem. Četniki so dobili tudi od te armade mnogo orožja in obleke.

Kasneje je bil vzpostavljen stik med Mihajlovičem in Nedičem. Dejal je, da se je poslanik Neubacher, ki je bil Dunajčan in sicer po »anšlusu« župan ter »izrazil gospodarski ekspert za jugovzhod«, trudil, da bi prišel z Mihajlovičem v stik.

Obt.: To ni bilo več mogoče. Ko se je bližal nemški zlom, je bilo pač pričakovati, da si bodo tisti, ki so se prej zatekli pod nemško zaščito, poiskali novega zaščitnika.

Nato je obtoženi Rainer opisal poskušne nekatere visokih nemških funkcionarjev, ki so iskali zveze z zapadnimi zavezniki, da bi razbili

Rainer s inž. Klinarjem na Jesenicah

Vojni zločinec dr. Friedrich Rainer

Pred vojaškim sodiščem IV. Armije v Ljubljani se je danes začela razprava o vojnih zločinih dr. Friedricha Rainerja, ki je pred nekaj več kot dvema leti na pretežnem delu slovenske zemlje posebej okupatorski režim in ga z vsemi sredstvi nasilja izvajal.

Po rodu Korošec, doma iz St. Vida ob Glini, je dr. Rainer doraščal v oni šovinistični sredini koroškega velenstva, ki je v letu po svetovni vojni 1914–1918 iznašlo geslo o nedeljivosti Koroške in o »domovini« zvestem Korošcu. S tem geslom je koroško nemstvo v posebi »Domovinski službi« in »Domovinski zvez« združevalo pripadnike nemških koroških strank, vodilo oboroženo borbo s slovenskimi in jugoslovanskimi vojaškimi enotami, ki so hotele z orožjem osvoboditi koroške Slovence, nato pa pripravljalo in vodilo plebisitno kampanjo 1920.

Velikomedijska ideja ni imela nikjer toliko in tako zagriženih pristašev kot v tistih avstrijskih deželah, kjer sta se dotikala nemški in slovenski ter slovanski živelj sploh. Zato ni čudno, da je Hitlerjev nacistični pokret s svojo do skrajnih možnosti razvito teorijo o krvni in rasni nadmočnosti nemstva s svojim političnim ciljem izgraditve velikomedijskega rajna, kateremu treba neposredno priključiti

vse one dežele in pokrajine, ki so bile označevane za »nemška kulturna tla«, našel najbolj fanatične privrženec tudi v Koroški. V tej zibelki slovenstva je nemška in nemškotarska mladina že v solskih klopih vskakovala v ideje velenstva iz ust in knjiž takih svojih učiteljev, kot so med drugimi bili Martin Wutte, Perkonič in dr. Paschinger. S to mladino je doraščal dr. Rainer.

Hitlerjev prevzem oblasti v Nemčiji leta 1933, je tudi njegovim pristašem v Avstriji dal znamenja za napad. Puč proti klerofašističnemu režimu Engelberta Dollfusa pa se je ponesrečil. Dve leti se je trudil bivši centrumški politik von Papen kot nemški poslanik na Dunaju, da bi izmirl Hitlerjev in von Schuschnigov režim. Leta 1936. je le prišlo med obema do sporazuma in predstavniki avstrijskih nacistov, znani vojni zločinec general Glaise-Horstenaus je kot notranji minister vstopil v Schuschnigov kabinet. Takrat je bil dr. Rainer, ki je bil pozvan k Hitlerju na Obersalzberg, da sprejme njegovo odločbo navodilo: biti trenutno popolnoma lojalen do Schuschnigovega režima in skrbeti za kar največji porast nacizma v Avstriji. To nalogo so avstrijski nacisti dobro opravili. To bi seveda r'kdar ne moglo biti opravje-

no, če bi v avstrijskih Nemcih že generacije sem ne gojili vsenemškega razpoloženja. Nacistični trojanski konj v Schuschnigovem kabinetu, na nemškem procesu obojeni in umrli vojni zločinec Seyss-Inquart, je bil le zadnji člen v verigi, ki je Avstrijo z njenim lastnim navdušenim soglasjem povežala v Hitlerjev »tisočletni Reich«.

Temu prvemu evropskemu ofenzivnemu sunku nacističnih zarotnikov proti svetovnemu miru je kot lavina sledila vrsta napadov na sosedo Nemčije, kar je sprožilo veliko vojno 1939 do 1945. Hitlerjevemu zastopniku in enemu voditeljev avstrijskega nacizma, dr. Rainerju, se sedaj šele zraščajo prave naloge: po »kapitulu« na Jugoslavijo in zasedbi dela slovenske zemlje je bil v decembru 1941 imenovan za koroškega pokrajinskega vodjo in šefa civilne uprave v zasedeni Gorenjski in delu Koroške, po kapitulaciji Italije pa postal vrhovni komisar za operacijsko področje Jadransko Primorje. Njegovo svečano uvedbo v službo pokrajinskega vodje je 16. decembra 1941 v Celovcu izvršil državni notranji minister dr. Frick, ki mu je v svojem svečanem nagovoru takole očrtal naloge: vključitev Gorenjske in jugoslovanske Koroške v Koroški Gau, pravno in upravno znežanje teh pokrajin in njih vključitev v nemško vojno gospodarstvo, predvsem pa

vključitev prebivalstva v nemško skupnost. Ta vključitev, ali s praviim imenom germanizacija, pa bi bila možna le z ustvaritvijo širokega pasu nemških kolonistov ob robu nove pokrajine in s kar največjo politično aktivnostjo v pokrajini živčih Nemcev. Z drugimi besedami se to pravi: Slovence je treba deloma izseliti, ostalo pa zlepa ali zgrda pomesti.

Rainer se je tega posla lotil z vno-m fanatičnega nacističnega vernika in z brezobzirnostjo germanskega valpa. Najprej je bil hotel z vsemi sredstvi zatreči upor partizanskih čet in narodno osvobodilnega gibanja, ki se je razplamtel po Gorenjski in z zublji Rašice in Dražgoš svetil po vsej slovenski zemlji.

Ko je menil, da mu je vsaj v glavnem uspelo, je 27. septembra 1942. na velikem zborovanju v Kranju izdal proglas Gorenjscem, s katerim jim podeljuje nemško državljanstvo »na prekliče, in jih obvezuje k popolni poslušnosti oblastem, im nalaga dolžnost borbe proti upornikom« in jih vključuje v vojaško in delovno službo, im ukazuje pokornost zakonom in naredbam ter zavezoje k popolni sodelovanju na vseh področjih javnega življenja.

Ta proglas, ki je že sam po sebi zločin proti mednarodnemu pravu, so spremljali svede težke grožnje, ki

so bile že prej kot tudi poslej izvrševane po Rainerjevih podrejenih organizacijah prav tako, kot po Rösenerjevih policijskih formacijah nacistične stranke ali enotah nemške vojske.

Kri in dim pogorišč sta spremljala izvajanje tega proglasa in Rainer se je v začetku maja 1943 v Velikovec pohvalil Himmlerju, da Koroški Gau izpolnjuje povelje Führerja, s katerim mu je bilo naloženo, da staro deželo Reicha, Gorenjsko, napravi zopet nemško in da utrdi najjužnejšo mejo države ter jo čuva.

Med tem pa so na svetovnih boj-skih padale usodne odločitve in Hitlerjev Reich je v gigantskih borbah gmel v prepad. 3. decembra 1944 je zato Rainer v Kranju ponovno zbral vodilne faktorje nacizma na Gorenjskem in jim obširno govoril o trenutnem vojaškem in političnem položaju. Nič ni bilo več v njegovih besedah odmevov zmagovalja, slutnja neizbežnega poma je odsevala v njegovih stavkih, s katerimi je očrtoval neuspehe nemškega orožja: nemožnost likvidiranja invazije zaradi popolne zračne premoči zaveznikov, vdor Rdeče armade v Madžarsko in Vzhodno Prusijo in neposredna nevarnost za Reich, ki grozi z juga in »vovzhoda«. Se se je tolažil z novimi orožji, posebej novim tipom lovskih letal, ki bodo ustvarili žudeč, če jih bo mogoče izdelati v dovoljni mno-

žini. Med tem pa so se podirala nemka mesta in železnika ter prometna vozlišča in nemške tovarne niso mogle več dohajati dnevnih potreb vojske.

Dr. Rainer in za njim vsa njegova propaganda sta večkrat širokounstno zatrjevala, da je »banditstvo« v njegovi pokrajini zatrto in da so uničeni zadnji ostanki onih, ki so se drznili upreti nemškemu Reichu in njegovemu Führerju. Po kapitulaciji Italije, ko je Rainer postal vrhovni komisar za operacijsko področje Jadransko Primorje, je vse težavnejši vojaški položaj Nemčije prisilil Rainerja, da je ubral čisto drugo taktiko, kot sta jo Uiberreitherjem zasledovala dobri dve leti pred tem. Iskal je opore in pomoči pri domačih izdajaleh, se povezal s škofom Rožmanom in generalom Rupnikom, ukazal ustanovitev slovenskega domobranstva in hotel tako s slovenskimi rokami daviti slovenski narodni upor. Vse to pa ni rodilo zaželenega aspeha in v svojem govoru v Kranju je prilike na Slovenskem primerjal z onimi v Franciji ob času invazije:

»Da takrat na Zapadu nismo mogli nuditi nikakega večjega odpora, je bilo za naše vodstvo bridko spoznanje. Po upornikih okužena in natravana dežela na Zapadu se z lastnimi močmi ne bi mogla osvoboditi. Mislimo, da nam uporno gibanje na Za-

Rainer je kot prvi nacistični oblastnik odgovoren za vse ukrepe okupacijskih čet v Sloveniji

enotnost med zavezniki. Pripovedoval je o nekem sestanku Wolfa, najvišjega SS-oficija za Italijo, z višjimi SS-voditelji ter je izjavil o pooblastilih, ki mu jih je dal v glavnem stanu Hitler. »Wolfe je rekel, da mu je dal »führer« pooblastilo, da vzpostavi stik. Globotschnigg je dejal, da misli, da bo Wolf to izvedel preko kneza Borgheseja.«

Tož.: Kdo je bil Borghese?
Obt.: Borghese je bil italijanski knez, ki je vodil flotiljo majhnih motornih čolnov in ki je zelo tesno sodeloval z Wolfo. Njegovi oddelki niso bili zapisi, ampak Hitlerju, ampak Borgheseju. Vendar pa Wolf ni vzpostavil glavne zveze z Anglijo preko Borgheseja, temveč je sva vsa zveza preko kardinala Kattenbrunnerja iz Milana. — 2. maja ob 19. me je Kesselring pozval, — bilo je to po smrti »führerja«, — naj pridem v Berchtesgaden k razgovoru. Tam sem šel zvečer, o nepravilnosti kapitulacije armadne skupine »jugovzhod«, ki je bila izvedena brez pristanka Führerja, odnose njegovega naslednika Dönitza. Tedaj mi je Kesselring izjavil, da je bil glavna gonilna sila Wolf, in važnost kapitulacije je bila v tem, da je stopila v veljavo samo proti zapadnim vezilom, ne pa proti vsem trem zavezniškim. V tem je bila tendenca, da se sklone premirje samo z zapadnimi zavezniki, in sicer tako, kakor je pozneje v svoji izjavi določil tudi Dönitz.

K temu je obtoženi Rainer še dodal: Kapitulacija skupine »jugovzhod« je sledila in je bila veljavna, pomena za zaveznike, ker je bila s tem razbita tako imenovani »ploška trdnjava«. Bila pa je še ena delna kapitulacija s pristankom Dönitza in sicer na skrajnem severu. To je bila skupina generalfeldmaršala Buscha. Ta delna kapitulacija je bila očividno zamisljena z isto tendenco, to se pravi, samo proti zapadnemu nasprotniku, da bi se s tem izognili splošni kapitulaciji proti vsem sovražnemu taboru.

SOBOTNA RAZPRAVA

Ljubljana, 12. julija
Danes ob 7.15 je vojaško sodišče nadaljevalo v sodni razpravi proti obtoženemu Rainerju zaslisevanje obtoženega Rainerja.

Predsednik sodišča je postavil obtoženi Rainerju vprašanja v zvezi s točkami obtožnice, ki ga obtožujejo, da je usmerjal in vodil delavnost in zločina vseh okupacijskih organov. Na vprašanja, ki so osveščala njegovo zločinsko delovanje in odgovornost za neštete zločine nad slovenskim ljudstvom, se je skušal izmikati in se izgovarjati. Dočim se je pri vprašanjih, ki niso direktno zadevala njegove odgovornosti, popolnoma točno spominjal vseh dogodkov daleč nazaj in je o vsakem takem dogodku pripovedoval z vsemi podrobnostmi, se je na vprašanja, kjer bi moral priznati svojo odgovornost in krivdo, izmikal. Tako se n. pr. ni spominjal poostrenih ukrepov proti slovenskemu prebivalstvu, ki jih je zahteval na sestanku 22. junija 1942 v Celovcu in na sestanku na Bledu. Rekel je: »Na podrobnosti sestankov v Celovcu se ne spominjam.«

Predsednik: Ali se spominjate, da je Rösener prišel k vam v Celovec skupno s Hochsteinerjem zaradi miriranja nekega mostu pri Zirovnici in da ste takrat zahtevali stroge represalije proti prebivalstvu?

Obtoženi: Na te podrobnosti se ne morem spominati.
Preds.: Če se tega ne spominjate, vas bo spomnil na to soobtoženi Hochsteiner.

Kljub temu, da se je skušal z nejasnimi odgovori izogniti priznanju svoje odgovornosti in krivde, je moral priznati, da je bil on tisti, ki je bil neomajen in samostojen oblastnik v okupiranih predelih Slovenije, kjer se ni moglo niti enkrat ukrepati brez njegove volje in odobritve.

Pom. tož.: Obtoženi Rainer, kdo je bil odgovoren Hitlerju za razpoloženje ljudstva v kateri koli pokrajini? Vi ali Rösener?

Obt.: Razpoloženje je zadeva politike in sem bil jaz odgovoren.

Pom. tož.: Ali razpoloženje prebivalstva ne nastaja zaradi terorističnih ukrepov oblasti? Ali ni to od tega odvisno?

Obt.: Da, to je bistveno.

Nato je sodišče v zvezi z večerjaj-padu ne more biti nevarno. Postalo pa nam je nevarno v trenutku, ko je sovražnik uspešno izboril prodor in pridobil do meja Reicha. Tako ni bilo mogoče ob Marni postaviti nove fronte. To spoznanje je upoštevanje vredno zato, ker se isto lahko ponovi pri nas.

Po podrobnejši analizi položaja na vzhodni fronti s kritičnimi točkami pri Petuhu in južni Madžarski, v Vzhodni Prusiji in pri Varšavi ter po ugotovitvi, da je po »strahopetni izjavi Finske tudi Narvik izgubil za Nemčijo vsako vrednost, je Rainer ugotovil, da položaj v Italiji kljub zavezniškemu pritisku še vedno ni obupen. Nato je prešel na položaj na Balkanu in Sloveniji posebej:

»Položaj na našem ozemlju, kar se varnosti tiče, ni zadovoljiv. Treba ga je na vsak način spremeniti. Rekel sem že, da je dejstvo uporniškega gibanja v vojaškem oziru važno. Tri leta se že pretepamo z njim, zdati uspešno, zdati zopet brez uspeha. Vendar danes položaj ni bolj tragičen, kot je bil pred letom dni. Ker se nam z jugovzhodno fronto vedno bolj približuje, moramo poiskati, da pri nas zgradimo fronto, ki bi jo v slučaju potrebe lahko vzdržali, ali pa bo sovražnik stisnil na reichsrova tla.

Tako fronto na bomo mogli ustvariti le tedaj, če bomo napravili red na tem z uporniki okuženem ozemlju. O tem poročal tudi v Führer-

V nadaljevanju je obtoženi Rainer pripovedoval o kvizlingovcu Paveliču. Znan mi je iz leta 1944. dogodek, ki se je pripetil v okolici Paveliča, ko je prišlo menda s strani notranjega in vojnega ministra do neke pobune. Tedaj so govorili, da sta skušala za Paveličevim hrblom priti v stik z Anglijo, da sta v koncentracijskem taborišču. Kasneje sem zvedel, da sta bila internirana v svojih vilah in da je za njima tičal Pavelič sam, ki je hotel na ta način priti v stik z Anglijo. To sem slišal konkretno na vem, da je 30. IV. 1945 prišel neki član nemškega poslanstva v Zagreb v spremstvu nekake hrvaškega diplomata k meni. Oba sta nameravala naslednjega dne nadaljevati pot preko Trbovia v Videm in stopiti tam v stik z angleškim generalom.

Ko sem se peljal 7. V. 1945 v Gradec, da zveč podatke o splošni kapitulaciji, sem pri Velikovem srečal avtoritarno s hrvaškimi standardi in kakor sem kasneje zvedel, je bil to Pavelič. Kolikor sem kasneje zvedel, se je Pavelič takrat peljal v Turach, zdravilišče na korosko-starski meji, kjer so ga Angliji internirali ali prijeli. V Dachau sem bil skupaj s Kvaternikom, bratom maršala, ki mi je na moje veliko začudenje povedal, da Pavelič ni mrtel ali izročen, kakor sem mislil, ampak je v Angliji ali Ameriki.

Pom. tož.: Interniran?

Obt.: Tega ne vem, mislim pa, da mu gre dobro.

O poizkusu »Jubijanske vlade« maja 1945 je obtoženi Rainer dejal: »V soboto 5. maja me je dr. Doujak informiral o osnovanju nacionalnega komiteta in eksekutive v Ljubljani. Povedal mi je, da namerava stopiti v stik z Anglijo v Vidmu in da so zaprosili, naj ostane s svojimi četami tako dolgo tukaj in brani delo pred Titovimi partizani, dokler ne pridejo Angliji.

Sodna razprava je bila prekinjena ob 14.

njim priznanjem obtoženega Rainerja, da je stranka poveljevala državi, isno dokazalo njegovo odgovornost kot najvišjega nacističnega oblastnika za vse ukrepe okupacijskega aparata in organov, ki jih je obtoženi Rainer vodil. Pomocnik tožila je pred sodiščem prečital del govora, ki ga je imel Rainer 18. decembra 1941 v Kranju: »Deželi sem poslal ojačanje. Prebivalstvo bo imelo priliko videti, kako prihaja v deželo na tisoče vojaštv in policijskih odredov! Ta Rainerjev govor v Kranju, ki je bil razmožen tudi v letaki, je imel namen, prikazati, kako bo kot najvišji nacistični oblastnik v okupiranih predelih teroriziral prebivalstvo in zadušil narodno osvobodilno gibanje.

Pred.: Ali je bila vaša telefonična zahteva, da se pojačajo policijske jedinice na Gorenjskem, uresničena in ali so te policijske jedinice prišle na Gorenjsko?

Obt.: Da
Kljub temu jasno priznanju se je hotel obtoženi Rainer izogniti odgovornosti na poostrene ukrepe na Gorenjskem. Čeprav je priznal, da mu je bil kot najvišjemu nacističnemu oblastniku podrejen ves okupacijski aparat, se je hotel tudi ob tem jasno odkloniti svoje odgovornosti izogniti krivdi. Izgovarjati se je hotel na Rösenerja, oziroma na komandanta SS, češ da je bila njegova naloga poklicati ojačanja, toda na ponovno vprašanje predsednika, zakaj ni zahteval policijskih enot kak komandant SS, je moral priznati: »Ker sem bil kot šef civilne uprave upravičen prositi od katerega koli uradnega mesta za ojačanja.« Tudi na vprašanje, kdo je imel v SS-formacijah višji čin, on ali Rösener, je moral po krajšem izmikavanju priznati, da je bil nad Rösenerjem.

V nadaljevanju je sodišče zasliševalo obtoženca o terorju na Gorenjskem, o policijskih ukrepih, o pomenučevanju in poizkusu netanja bratomornega klanja, za kar je polno odgovoren obtoženi Rainer.

Preds.: Komu ste dali povelje, da se osnuje »Selbschutz« na Gorenjskem?

Obt.: Nisem dal naloga, temveč sem samo soglašal s tem, da gestapo osnuje ta »Selbschutz«.

vem glavnem stanu in ne sme nam uspeti samo, da zaustavimo uporniški pokret, temveč ga moramo popolnoma izbrisati.

Sovražniku namreč lahko uspe prodor ob Dravi, s čimer bi nas prisilil k umiku, kar ima možnost, da na ozemlju, zasedenem po upornikih, zbere svoje divizije, ki bi nam mogle postati nevarne. Lahko se izkrcna po zračni poti in če n. pr. ne bomo mogli več držati fronte v Bel. Krajini, se bomo morali daleč umakniti, ne da bi mogli zgraditi novo fronto.

Moral bom zato uporabiti novo politično taktiko, in čeprav se ne morem povedati jasnega zadane programa, vendar vem, da bodo prihodni tedni in meseci izpolnjeni z izgradnjo nove fronte na tem ozemlju. Zato smo pripravili prebivalstvo te pokrajine kar največ popustiti in odstraniti vse, kar bi moglo dražiti k uporabi proti Reichu.

Po obširnem teroriziranju o vodstvenem znanju nemstva v tej pokrajini in v svetli sploh ter o zahtevi, da se vsi Nemci brezpozorno podvržejo svojemu političnemu vodstvu, češ, treba je dokazati, da je samo tak hrovek sposoben vodstva, ki se je šolal v politični šoli nacionalsocializma, je prešel zopet na prilike na Gorenjskem in ugotovil:

»Smo v deželi, okuženi in nahujskani po uporniki in naša naloga je, da s temi bojovniki opravimo. Kdo

Tožilec je prebral pred sodiščem odlomke iz govorov, ki jih je imel Rainer, ko je izvajal germanizacijske dežele. Tako je prebral iz lista »Karawankenbote« odstavek z naslovom »Gaulleiter dr. Rainer v Litiji«, ki pravi: »Naj nihče ne verjame, da bodo Nemci še kdaj koli šli iz te dežele. Ta dežela je bila že pred tisoč leti del rajha in je zopet postala in bo ostala!« Prav tako je tožilec predložil sodišču listino z Rainerjevimi podpisom o pisanju rodbinskih imen na nemški način, kar je bilo zaradi neizpolnjevanja kaznivo. K temu in drugim dokazom o njegovi odgovornosti za teror in oslala zločina rad slovenskim ljudstvom je moral obtoženi priznati, da so bili ti ukrepi ustrahovanje, da so bili prisilni ukrepi in da je za to odgovoren.

Tudi v ostalih točkah obtožnice je sodišče dokazalo odgovornost obtoženega Rainerja za izvajanje zločinskih ukrepov nad slovenskim ljudstvom: prepoved slovenskih društev, pomeneženje slovenskih šol, ropanje javne in zasebne imovine, zaplenbe in prisilne mobilizacije Slovencev.

Na vprašanje, ali je bilo to v skladu s predpisi mednarodnega prava in ali pozna predpise mednarodnega prava, je obtoženi odgovoril: »Mednarodno pravo je v tem primeru haaska konvencija.«

Preds.: Ali dopušta haaska konvencija mobilizacijo v zasedenih deželah?

Obt.: Ne.

Obtoženi Rainer priznava, da so nacistične oblasti pod njegovim vodstvom zatirale slovensko ljudstvo

Prav tako je obtoženi Rainer moral priznati, da je bil zločin razširjen je predpisov nemške nacistične organizacije »Hitlerjugend« na slovensko ozemlje, po katerih se je morala slovenska mladina vzgajati v duhu nacionalsocializma in mržnje proti slovenskemu narodu.

Preds.: Obtoženi Rainer, ali ni to najbolj zločinski način germaniziranja slovenskega naroda?

Obt.: Jaz v tem primeru ne bi rad bil izraz zločinski?

Preds.: Zato, ker se vi ne zavedate, da je to pomenečevanje tujih narodov zločin.

Obt.: Ne kot kriminalni zločin, gre za zločin zoper naravno pravo.

Preds.: Gre za kršitev naravnih pravic?

Obt.: Da.

Nato je sodišče zasliševalo obtoženega Rainerja o nadaljnjih zločinih, ki jih je obtoženi: o izdajanju prisilnih naredb za zagotovitev delovnih moči, o prijavi mož in žena za naloge državne obrambe, o Pöhl-akciji, o direktivah podrejenim deželnim svetnikom, tako zvanim Landratom in okrajnim vodjem NSDAP za popolno kulturno, fizično in gospodarsko uničenje slovenskega naroda in o odobranju njihovih zločinskih delovanj. Med tem zasliševanjem je bila ponovno poudarjena in dokazana odgovornost in krivda obtoženega Rainerja, ki je poleg drugih soodgovornih tudi za vse zločine soobtoženega Hochsteinerja, Kussa, Hradetzkyja in Doujaka, ki so jih zakrivali med službovanjem pod njegovim vodstvom.

Nadalje je sodišče ugotovilo odgovornost Rainerja za sistematično poiziganje slovenskih vasi in streljanje talcev, izmed katerih je bilo samo po došle zbranih podatkih Komisije za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev v sporazumu z zločinskiim aparatom KDS in VdS postreljenih skupno 864 talcev, kar je le del števil, ki so dokumentirane z ohranjenimi listinami, dočim je šlo število žrtev v tisoče.

Rainer je pozival fašiste k brezobzirnemu zatiranju Slovencev

Po krajšem odmoru je sodišče nadaljevalo zasliševanje obtoženega Rainerja. Obtoženi je bil zaslišan o sestanku Rainerja z Grazliojem leta 1942, kjer je Rainer vzpodbujal italijanske fašistične oblastnike k brezobzirni borbi proti zavednemu slovenskemu prebivalstvu ter se domnevali o skupnih akcijah. O sklepih je bila obveščena tudi protijudska duhovščina z izdajalskim škofom Rožmanom na čelu in jih je podpiral s posredovanjem kardinala Maglionaja Vincenza.

Najprej je obtoženi Rainer priznal, da je bilo dogovorjeno sodelovanje obeh policij in da je imel gestapo dostop tudi v Ljubljano. Obtoženi prav tako ni mogel zanikati, da so bili dogovorjeni skupni zločinski ukrepi proti slovenskemu narodu.

V zvezi z nadaljnjim zasliševanjem o »sodiščevalnih akcijah«, ubijanju in teroriziranju civilnega prebivalstva v Slovenskem Primorju, za kar je dobil obtoženi Rainer ukaz od Hitlerja, je obtoženi dejal: »Hitler je ob tej priliki, ko je govoril o važnosti tega teritorija za zvezo med Balkanom in Italijo, omenil, da je že dal povelje, da pridejo na to področje čete, ki bodo dokončno očistile ozemlje. Hitler je tedaj tudi izjavil, da namerava vzdrževati na tem ozemlju stalno pripravljene nekaj divizij, ki jih

stavjal bo obrambni sistem, zgrajen z najnovejšimi sredstvi in storili bomo, da bo uporniki povsod, bodisi v mestu ali v najbolj oddaljeni vasi, zadel na mrežo mož, iz katere se ne bo izmotal. Del »Volkssturmu« pa bo gibljiv in zmogel ofenzivnih akcij. Vemo, da je upornik sposoben navesti večje aktivnosti, ali če se drzne v mesto, mi moramo tudi mi z drugega dne kakšno zagostiti. Ni važno, če uporniki zavzamejo kako mesto kot je Gorinjgrad in ostanejo pol leta v njem, prebrisan sem namreč, da bo po Führerjevi zapovedi sestavljeni »Volkssturm« preokrenil vojno.

Upornišvo je sravnalo Korosko in 7 vsemi sredstvi ga moramo iztrebiti. Tako je govoril Rainer 3. decembra 1944 v Kranju in v zaupnem krogu pristave stranke dal marsikatero dragoceno priznanje.

V tem času je nemško politično in vojaško vodstvo resnično zasnovalo vrsto, med seboj tesno povezanih ofenzivnih protinotam IX. in VII. Korpusa ter IV. operativne cone NOV in FOJ. V zimi 1944-45 se je razvila vrsta ogorčenih bojev od Soče in Krke preko Save do Drave, od Trnovske gozda preko Dolenske in Menine do Pohorja in Kozijske ter Koroske. Namen je Rainer jasno očitati: Vzpostaviti možnost ustvaritve zadnje obrambne črte pred jugovzhodnimi vrati Reicha. Uspeh pa je bil prav tako jalov kot oni na Zapadu. Zmago-

stavljal bo obrambni sistem, zgrajen z najnovejšimi sredstvi in storili bomo, da bo uporniki povsod, bodisi v mestu ali v najbolj oddaljeni vasi, zadel na mrežo mož, iz katere se ne bo izmotal. Del »Volkssturmu« pa bo gibljiv in zmogel ofenzivnih akcij. Vemo, da je upornik sposoben navesti večje aktivnosti, ali če se drzne v mesto, mi moramo tudi mi z drugega dne kakšno zagostiti. Ni važno, če uporniki zavzamejo kako mesto kot je Gorinjgrad in ostanejo pol leta v njem, prebrisan sem namreč, da bo po Führerjevi zapovedi sestavljeni »Volkssturm« preokrenil vojno. Upornišvo je sravnalo Korosko in 7 vsemi sredstvi ga moramo iztrebiti. Tako je govoril Rainer 3. decembra 1944 v Kranju in v zaupnem krogu pristave stranke dal marsikatero dragoceno priznanje.

»Koroski »Volkssturm« bo prevzel aktivno obrambo na jugu Reicha. Se-

pi ustrahovanje, da so bili prisilni ukrepi in da je za to odgovoren.

Tudi v ostalih točkah obtožnice je sodišče dokazalo odgovornost obtoženega Rainerja za izvajanje zločinskih ukrepov nad slovenskim ljudstvom: prepoved slovenskih društev, pomeneženje slovenskih šol, ropanje javne in zasebne imovine, zaplenbe in prisilne mobilizacije Slovencev.

Na vprašanje, ali je bilo to v skladu s predpisi mednarodnega prava in ali pozna predpise mednarodnega prava, je obtoženi odgovoril: »Mednarodno pravo je v tem primeru haaska konvencija.«

Preds.: Ali dopušta haaska konvencija mobilizacijo v zasedenih deželah?

Obt.: Ne.

Na njegovo izmikanje pred sodiščem, da je bilo direktno Hitlerjevo povelje, da mora vse uporniško gibanje v Evropi obravnavati varnostna policija, je predsednik dejal: »Tu je la tendenca vsega zločina vaše politike, počeni od Hitlerja, pa vse do Gaulleiterja in nižje. Zaradi tega, ker ste bili člen tega aparata, ste absolutno odgovorni odnosno soodgovorni za te zločine. Poleg tega pa ima sodišče dokument o vašem so-krivcu Rösenerju, ki je jasno izjavil pred sodiščem, da sta se vedno o vsakem streljanju talcev prej razgovarjala in da ste morali vsi dati svoje dovoljenje, ker bi bil sicer Rösener slabo naletel v Berlinu, kjer ste bili odlično zapisani.«

Na vprašanje tožila, ali je bil to teror, je obtoženi odgovoril: »Da!«

Rainer je v Begunjah gledal, kako so mučili ujetnike in jih je sam psoval

Nadalje je tožilec v zvezi z obtožbo Rainerja, da je bilo v času njegovega delovanja na Gorenjskem samo v zaporih v Begunjah zaprtih okrog 10.500 ljudi, ko so bili izpostavljeni nečloveškemu ravnanju in mučenju, predložil knjigo zapisnikov v Begunjah. V knjigi je skoraj v vsaki drugi vrstici pri imenu zapornika označba: »hingerichtet«.

Obtoženi Rainer, ki se je skušal izgovarjati, da so bile kaznilnice stvar policije, je večkrat obiskal zapore v Begunjah. O prvem obisku je dejal, da se spominja, kako je videl v neki sobi ranjeno dekle, o katerem so mu povedali, da jo je zaslišujoči uradni mučil. Ob tej priliki je obtoženi Rainer psoval ujetnike.

Tožilec je nato prečital izpoved Minke Perajč, ki je med drugim izjavila, kako so jo v Begunjah večkrat mučili in zasliševali. Ko je bila zadnjikrat zaslišana, je bil na obisku v zaporih Rainer, ki je zapornike psoval z »banditi«.

Obtoženi Rainer, ki se je skušal izgovarjati, da so bile kaznilnice stvar policije, je večkrat obiskal zapore v Begunjah. O prvem obisku je dejal, da se spominja, kako je videl v neki sobi ranjeno dekle, o katerem so mu povedali, da jo je zaslišujoči uradni mučil. Ob tej priliki je obtoženi Rainer psoval ujetnike.

Tožilec je nato prečital izpoved Minke Perajč, ki je med drugim izjavila, kako so jo v Begunjah večkrat mučili in zasliševali. Ko je bila zadnjikrat zaslišana, je bil na obisku v zaporih Rainer, ki je zapornike psoval z »banditi«.

Ob koncu, potem ko je bil zaslišan še o svojem odloku o uvedbi prekega sode in o nameravani preselitvi Slovencev po končani vojni, je obtoženi Rainer priznal, da je bil izvršujoči organ za zatiranje Slovencev in da je odgovoren za to kakor tudi za to, kar so izvršili njegovi podrejeni organi.

Zasliševanje obtoženega Rainerja je tožilec zaključil z besedami: »Sedaj, ko smo pregledali teh 24 točk obtožnice, čeprav se nismo prišli do dokaznega postopka, vidimo, da je po tek razprave jasno dokazal, da je obtoženi Rainer odgovoren za vse zločine, ki so navedeni v obtožnici in ki so samo del teh zločinov na slovenskem ozemlju.

Obtoženi Rainer, vaše ime je s krvjo povezano s številnimi umori in streljanji talcev. Vaše ime se z grozo lahko z veliko naglico vrže na balkansko-italijansko fronto.«

Nadalje je bil obtoženi zaslišan o zločinskem delovanju enice, ki so bile pod poveljstvom Küblerja in ki so požgale vasi Lovke, Cepovan, Lokovec in Lazne na Primorskem, kakor tudi o njegovi povezavi z Ueberterjem in s tem v zvezi z veliko ofenzivo na Stajerskem. Tudi iz tega zasliševanja je bila razvidna vloga obtoženega Rainerja v borbi proti slovenskemu ljudstvu.

Ob koncu, potem ko je bil zaslišan še o svojem odloku o uvedbi prekega sode in o nameravani preselitvi Slovencev po končani vojni, je obtoženi Rainer priznal, da je bil izvršujoči organ za zatiranje Slovencev in da je odgovoren za to kakor tudi za to, kar so izvršili njegovi podrejeni organi.

Zasliševanje obtoženega Rainerja je tožilec zaključil z besedami: »Sedaj, ko smo pregledali teh 24 točk obtožnice, čeprav se nismo prišli do dokaznega postopka, vidimo, da je po tek razprave jasno dokazal, da je obtoženi Rainer odgovoren za vse zločine, ki so navedeni v obtožnici in ki so samo del teh zločinov na slovenskem ozemlju.

Obtoženi Rainer, vaše ime je s krvjo povezano s številnimi umori in streljanji talcev. Vaše ime se z grozo

lako z veliko naglico vrže na balkansko-italijansko fronto.«

Nadalje je bil obtoženi zaslišan o zločinskem delovanju enice, ki so bile pod poveljstvom Küblerja in ki so požgale vasi Lovke, Cepovan, Lokovec in Lazne na Primorskem, kakor tudi o njegovi povezavi z Ueberterjem in s tem v zvezi z veliko ofenzivo na Stajerskem. Tudi iz tega zasliševanja je bila razvidna vloga obtoženega Rainerja v borbi proti slovenskemu ljudstvu.

Ob koncu, potem ko je bil zaslišan še o svojem odloku o uvedbi prekega sode in o nameravani preselitvi Slovencev po končani vojni, je obtoženi Rainer priznal, da je bil izvršujoči organ za zatiranje Slovencev in da je odgovoren za to kakor tudi za to, kar so izvršili njegovi podrejeni organi.

Zasliševanje obtoženega Rainerja je tožilec zaključil z besedami: »Sedaj, ko smo pregledali teh 24 točk obtožnice, čeprav se nismo prišli do dokaznega postopka, vidimo, da je po tek razprave jasno dokazal, da je obtoženi Rainer odgovoren za vse zločine, ki so navedeni v obtožnici in ki so samo del teh zločinov na slovenskem ozemlju.

Obtoženi Rainer, vaše ime je s krvjo povezano s številnimi umori in streljanji talcev. Vaše ime se z grozo

omenja med slovenskim ljudstvom, z grozo zato, ker se spominja svojega trpljenja, ki ga je moralo prenašati med okupacijo od nacističnih oblastnikov, katerih vodja ste bili vi. To slovensko ljudstvo zahteva zadoščenje, to zadoščenje pa ni maščevanje,

temveč se to zadoščenje zahteva zaradi pravice, ki mora priti do uresničenja.«

Besede vojaškega tožila je občinstvo sprejelo z dolgotrajnim ploškanjem, nakar je predsednik odredil krajši odmor.

Zasliševanje obtoženega dr. Helmutha Glaserja

Po odmoru ob 12.05 je sodišče pričelo zasliševati obtoženega dr. Helmutha Glaserja, ki je bil še pred za-

hrbitim napadom na Jugoslavijo imenovan za vodjo preseljevalnega štaba na Gorenjskem s sedežem na Bledu. Obtoženi Glaser je po sklepih konference med Himmlerjem in Kutscherom pripravil načrt za preselitev Slovencev z Gorenjske. Preselitev bi se morala izvesti v treh valih. Prvi val je zajel vso slovensko inteligenco, drugi val prebivalstvo, ki se je naselilo na Gorenjskem iz ostalih predelov Slovenije po 1919. letu, tretji val pa popolno izselitev obmejnega pasu v širini 20 km. Tega načrta nacistični

okupacijski aparat ni mogel izvesti zaradi narodno osvobodilne borbe in odpora našega ljudstva. Da bi lahko izvajal preselitev, je obtoženi Glaser registriral prebivalstvo na Gorenjskem na osnovi fašističnih rasnih določil in je od celokupnega prebivalstva na Gorenjskem določil 20.000 Slovencev kot rasno in politično neprimernih za germanizacijo. Ta registracija gorenjskega prebivalstva je bila osnova poznejšemu delu gestapa pri odrejanju ljudi za koncentracijska taborišča.

Na vprašanje predsednika ali se čuti krivga, je obtoženi Glaser odgovoril pritrdilno.

Za izselitev je bila določena polovica prebivalcev na Gorenjskem

Obtoženi Glaser, ki je stopil v nacistično stranko kot dijak l. 1931, na Dunaju in ki je imel pozneje važne nacistične funkcije v Celovcu in okupirani Poljski, priznava, da je bil določen za šefa preseljevalnega urada na Gorenjskem že pred napadom na Jugoslavijo. Nato je obtoženi pripovedoval o sestanku med Himmlerjem, Kutscherom, Volkenbornom, Sandbergerjem in zastopnikom državnega preseljevalnega urada Kreutzerjem, kjer so bili sprejeti sklepi za izselitev Slovencev na Gorenjskem v treh valovih, za kar je bila določena polovica prebivalstva, približno 100.000 izena rasna načela v štirih skupin ljudi. Za izseljevanje so bile postavljene rasna načela v štirih skupinah: I. nordijska rasa, II. pretežno nordijska rasa, III. nordijska mešanica z baltsko in ostliško raso, IV. čisto vzhodna baltska in ostliška rasa in vsi priseljenici iz neevropskih krajev. Poleg te rasne razdelitve je bil še politični kriterij za ocenjevanje teh skupin. Označene so bile z arabskimi številkami od 5. do 1. 1. aktivni nemškoprjateljski, 2. nemškoprjateljski, 3. indifrentni, 4. nemskonasprotni in nesovražni, 5. aktivno nemskonasprotni.

Nadalje je obtoženi Glaser opisal delo in organizacijo preseljevalnega štaba ki je bil razdeljen na štiri oddelke: I. oddelek, tako zvan oddelček za narodnostne zadeve, ki ga je vodil obtoženi, je bil za preselitev. II. oddelek, ki ga je tudi osebno vo-

dil obtoženi Glaser, je proučeval podatke o narodnostni pripadnosti in je izdajal odločila o izselitvi III. oddelku je načeloval gestapo, IV. pa je bil tako imenovani rasni oddelček ki je presojal prebivalstvo v rasnem pogledu. Preseljevalni štab je delal po

KULTURNI PREGLED

ALEKSEJ N. TOLSTOJ

(1883 — 1945)

(Ob izidu njegove trilogije »Trnova pot«, ki jo je v prevodu V. Levstika izdala Drž. založba Slovenije)

Aleksei N. Tolstoj

Književniško delo Alekseja Nikolajeviča Tolstoj se je uveljavljalo v dobi od prve ruske revolucije 1905. leta do zmage v drugi Domovinski vojni, čeprav zmagosnega konca ni več doživel, ker je umrl 23. februarja 1945. leta. Smrt v februarju 1945. leta je pretrgala burno, tvorno delavnost tega čudovitega človeka. To je ena izmed najtežjih izgub ruske književnosti v vsem času njenega obstoja, pravi L. N. Timofeev. Dasi je svojo prvo knjigo izdal leta 1907, smemo mirno govoriti o njegovem štiridesetletnem življenju in plodovitih literarnem delu, ki nosi na sebi značilne pečate te morda najburnejše in silno raznolike dobe ruske zgodovine. Burno ni bilo samo njegovo književniško delovanje, temveč tudi življenje, v katerem se je odrazilo ta doba prav tako kot v njegovih spisih, saj je iz nedanega grofa Alekseja N. Tolstoj, ki se je v dneh državljanske vojne umaknil v emigracijo, iz katere se je vrnil 1923. leta, postal poleg Solohova najvidnejši predstavnik sovjetske književnosti. Bil je član Akademije znanosti in umetnosti ZSSR, poslanec Vrhovnega sovjeta itd., čigar delu je Stalin posvečal posebno pozornost. V dneh druge Domovinske vojne ni bil samo vojni dopisnik, temveč je s svojimi članki, polnimi gorečega sovjetskega patriotizma bodril po časopisih in radiju, kot član Izredne državne komisije za raziskovanje nemških zverstov na je splošno razglašal novodobni sovetski barbarizem in imperializem.

A. N. Tolstoj je bil rojen 1883. leta v Nikolajevskem (Samarska gubernija). Njegova mati Aleksandra Leontijevna Turgenjeva se je tudi ukvarjala s pisateljevanjem, čeprav ni dosegla kakšnih večjih uspehov. Bila je za svoje čase dokaj moderna in izobražena ženska, ki je v ogorenju provincialne plemiške gospode zapustila Aleksejevega očeta in se preselila k Alekseju Apolonoviču Bostromu. Aleksejev oče je bil »bojevit ateist in materialist, kakor pravi A. N. Tolstoj v lastnem življenjepisu. Detinstvo je preživel na očimovi pristani Sosnovki, kamor so se preselili, ko se je moral oče zaradi svojih nazorov umakniti iz javnega življenja. Tolstojev oče in Aleksejeva mati sta tipična zastopnika tiste liberalne demokratične inteligence osemdesetih let, ki je bila meščanska napredna ter se je skušala otresti duhovnih in materialnih okov fevdalizma. Delj seveda ni mogla priti. Življenje na pristani Sosnovki, daleč od velikega sveta, se je globoko vtisnilo v dušo mladega Alekseja. Sam je pozneje zapisal: »Če bi se bil rodil v mestu in ne na vasi, bi iz detinstva ne poznal tisoč stvari.«

Sestnajletnik je začel pisati pesmi, v katerih je posnemał Nekrasova (1821—1877) in Nadsnoda (1862—1877). Zgodaj se je seznanil z deli Leva Tolstoj, Turgenjeva in Puškina, na sirsanski reakci pa se je kljub očimovemu in materinemu nezadovoljstvu vrgel na branje pustolovskih in fantastičnih romanov Julesa Verne, Coopera in Redda. Tako sta se že v rani mladosti pokazali dve značilni lastnosti njegovega pisateljskega značaja: kritični in poetični realizem, ki ga je uveljavil v povestih in romanih o življenju na propadajočih provincialnih plemiških graščinah (»Teden v Turgenjev«, roman »Čudaki« povest »Hromi graščak«, avtobiografska povest »Nikolovo detinstvo« itd.). Umetniški višek je dosegel v njegovem realizem v trilogiji »Trnova pot« in v »Povesti Sudareva«, v katerih opisuje značilne ruske značaje, kakor so se izoblikovali v drugi domovinski vojni. Te povesti stoj v isti vrsti s Puškinovimi »Povestmi pokojnega Ivana Petroviča Bjelkina«.

Na drugi strani pa se je zlasti po oktobrski revoluciji vzbudila v njem močna žilica, ki se je izživljala v fantastičnih in utopičnih romanih, kakor jih je pisal tudi umrl angleški pisatelj Wells ali pa Čeh Karel Čapek (»Tovarna na Absolutno«, »Voja z močeradice«). To so predvsem tri dela: roman »Aelita«, ki ga je napisal še kot emigrant v Berlinu, roman »Ibikus« (»Pohodnja Nevrozova ili Ibikus«) in »Hiperboloid inženirja

di eden izmed vzrokov, da je imel roman tolikšen uspeh, ker ga je vse to prihljevalo sovjetskemu bralcu in sovjetski dobi, katere pomeni v zgodovini ruskega naroda še veliko večji vzpon dejavnosti in rasti kakor pa Petrova doba. Preteklost je rada govorila o široki ruski duši, ki rada sanjari, ki pa ni aktivna, podobno kakor so v začetku pretekle vojne govorili le o obrambni moči sovjetske armade, omalovaževali pa so njeno takrat še skrito napadalno silo, ki je naposled pregnala nacistične armade v beg in pridržala tja do Berlina.

Drugo njegovo življenjsko delo je trilogija »Trnova pot«, ki jo je pisal dvajset let (1921—1941). Končal jo je ravno 22. junija 1941. leta, ko je hitlerjevska vojska zahrbtno napadla SZ. Naslov trilogije je vzlet po starem ruskem apokrifnem spisu »Trnova pot Bogorodice« (»Hozdemie Bogorodicy po mukam«). Ne posredno s »Trnovo potjo« je pove. a tudi roman »Kruh«, saj njegova glavna junaka Ivan Gora in njegova žena Agripina nastopata tudi v tretjem delu trilogije. Ivan Gora celo pade kot komisar rdeče armade. Trilogija skuša obsesti najzanimivejšo dogodke tik pred prvo svetovno vojno, nato pa vodi svoje junake po bojiščih in zaledju do revolucije in skozi državljansko vojno tja do zmage sovjeto. Ob ravnanju torej isto dobo kot Solohov v svojem štiridesletnem romanu »Tihi Dons«. Toda ta podobnost je le v njej, kajti ravno deli sami najbolj pričata o raznolikosti njihovih umetniških značajev. Tolstoj je veliko bolj intelektualistično ugañjen, čeprav ni morda vedno tako prvinski kakor Solohov. Skušal je obr. ti v trilogijo ves širni svet takratne Rusije, medtem ko se je Solohov vendarle osredotočil okrog svojih domskih kozakov. Ker so glavni junaki Katja in Daša, Ivan Telegin in Vadim Roščin intelektualci, je v »Trnovo pot« tudi več političnih debat, idejnih iskanj in razmišljanj. Gregorij Melehov v »Tihem Donu« je preprosta, elementarna ljudska natura, ki se sicer bori zoper usodo, a je ne preмага, medtem ko se glavni junaki »Trnove poti« tudi z intelektualom na vso silo trudijo, da bi se priborili do jasnosti in da bi našli v revoluciji in novi državi svoj prostor na soncu, smisel za svoje življenje in delo. Skratka, trilogija je trnova pot pošne ruske inteligence, ki se po dolgih blodnjah in iskrenem iskanju spet strne z ljudstvom.

Dekadencija predvojne ruskega razumstva in umetnosti, svetovna vojna, obe revoluciji, državljanska vojna, upor levih eserov (stranke socialnih revolucionarjev), boj z anarhističnim pustolovcem

Film o Komsomolcih

»Sedmero bratov« je eden tistih filmov, ob katerih poslana poročevalcu nerodno, ker nima o njih povedati prav nič graje — preobila hvala pa vzbuja vtis hvalisanja. Vendar — kakor je, jel »Sedmero bratov« je ena najmočnejših in najlepših filmskih umetnin, kar smo jih v zadnjih mesecih videli.

»Halo, halo! Tu obala Zaliva radosti. Pozor, Moskva, pozor, Moskva! Tu Zaliv radosti. Na mikrofoni vodi prezimovalista Ljetnikov. Plamenč komsomolci pozdrav naših veliki sovjetski domovinski Stanje naše ekspedicije...« je govoril ilja vsak dan v mikrofoni. Vsak dan ob določen uri so ga poslušali v moskovskem inštitutu, ki je na njegovo vzpodbudo organiziral ekspedicijo šestih komsomolcev — na skrivaj se jim je pridružil še sedmi Moliboga — ki naj bi prezimila v devet mesecev trajajoči zimski obali Zaliva radosti, da bi raziskala teren. Sami strokovnjaki so — mornar Ilja Ljetnikov, zdravnik Zenja Okrimenko, pilot Bogun, meteorolog Osja, radiotelegrafist Kurt, tehnik Saša — je Moliboga ni strokovnjak — pa ga postavijo za strokovnega kuharja. In fant se je v času, ko so živeli sami na skrajnem severu, na 72 stopinjah zemljepisne širine, izučil za pravega meteorologa.

Osja javlja: Najmanj deset dni bo imeli čudovito lepo vreme. Radiogrami z meteoroloških postaj potrjujejo prognozo. In ilja odloči: jutri pojdemo na prvo daljšo ekspedicijo. Vsi na zadnji smuški trening! Saša se pokvarijo motorne samogreva bo iti s pasjo vprego... Skozi vrata vstopita dva domačina — Čukča. Štiri slo pet in štirideset kilometrov daleč sta prišla iz najbližje vasi: pomoč, tovariši, pomoč! Predsednika selsovjeta je medved takoj zdelal, da nam umre, če ga vi ne rešite. Ilja je že odločil: Zenja sede z Bogunom v avion in jutri jutraj naj odpotuje v sosednjo vas. Na ekspedicijo pojmeta Ilja in Osja sama.

V brzem tempu se zgodba razvija. Slike in dogodki se vrste z naglico, napetostjo in zanimivostjo. Osja in Ilja zajeta v snežni vihar, izgubita pse — sama se prebija, Osja omaga. Ilja ga v skrajni tovariški požrtvovalnosti prinese do prezimovališča, a doma spozna, da je Osja — med potjo v njegovem naročju umrl. In spet je bil avgust. Kmalu bo tu lažja, ki bo privedla ojačenje nove ljudi, da bodo pričeli s pripravi za izkoriščanja sivinčnih žižic, ki sta jih našla Ilja in Osja. Ilja Ljetnikov bo ostal tu kot načelnik, z njim ostaneta Zenja in Moliboga. Ladja odhaja. Ob Osimnem grobu stoji nova posadka in trije od prezimovalcev. Pod iljinim poveljstvom oddajajo pozdravne strele. Trikratna salva — pozdrav odhajajočim, poklon

Mahnóm, z Denikinom, Kornilovim, z zapadnimi intervencionisti itd. — vse to odmeva v trilogiji kot zgodovinska in družbena podoba te dobe, hkrati pa ni le ozadje, temveč tudi osnova in okolje, v katerem se gibljejo in razvijajo življenjske usode štirih poštenih ruskih intelektualcev. Preden pridejo do spoznanja, kam morajo kreniti, prehodi muck in zmot polno trnova pot. Rusko inteligenco so razmere pred revolucijo odrgale od ljudstva. Prvi hip revolucije se je veliko razumnikov oddaljilo še bolj, kakor prikazuje Tolstoj ravno na svojih starih junakih, toda končno se znajdejo spet s svojim ljudstvom. Ta nova, v boju in trpljenju prekaljena enota ustvarja novo življenje. Srečanje Telegina in Daše z junakoma »Kruh«, z delavcem Goro in Agripino ni simbol, marveč življenjsko dejstvo. Prav tako zgodovinsko dejstvo je zaključek trilogije, ko poslušajo glavni junaki govor o elektrifikaciji v Velikem gledališču v Moskvi in iščejo z očmi Lenina in Stalina.

Tolstoju je treba priznati, da je znal idejni zaključek svoje trilogije umetniško mojstrsko obraziti. Zato tudi prepričuje. To se mu je posrečilo zaradi tega, ker se je skušal izogniti shemaliziranju. Ne samo iz razmer in idejnosti, temveč iz človeka, iz osebnih značajev, iz zmot in resuic, je ustvarjal zgodbo, junake in njih življenjske usode. »Trnova pot« prica, da so ga pri njenem ustvarjanju vodile smernice, ki jih je zapisal za sovjetsko dramatično: »Pot sovjetske dramatične je v tem, da odkrije in utrdi notranjo vsebino socialistične revolucije, heroični svet uresničene ideje, svet duševne obnove, borbe in doseženih uspehov. Tvarni svet je važen kot nova osnova, toda v središču pozornosti je človek, človek, ki raste v boju nasprotij iz materialnih okoliščin dobe.«

Sibkejša stran trilogije (prav tako romana »Kruh«) je nekoliko ohlapna arhitektonika. Manjka ji tiste klasične zgrajenosti dejanja in stopnjevanja, kakor jo poznamo na pr. pri Tolstojevem delu »Vojna in mir«, čeprav so mnoga poglavja »Trnove poti« smotrno in lepo zgrajena; vendar se avtor včasih izgublja v epizode. Saj dela to tudi Lev Tolstoj, toda pri njem je vse siino premišljeno in smotrno. Nikoli ni preveč, nikoli premalo, Alekseja Tolstoj pa tu in tam zažene strast ipovedovanja nekoliko na stranpot, dasi je tudi ta sama po sebi zanimiva in napeta. Ta nedostatek in arhitektoniki pa je v modernem romanopisju zelo pogosta pojava. Ne oziraje se nanjo sodi »Trnova pot« med najboljše in najzanimivejše romane, kar jih je bilo napisanih v zadnjih petindvajsetih letih. Dr. Bratko Kreft.

Popravek: V študiji o A. N. Tolstoju, ki je priložena tretjemu delu »Trnove poti«, je takoj v prvem stavku nerodna tiskovna napaka. Februarska revolucija je bila 1917. leta in ne 1907. leta, kakor je zapisal tiskarski škrat.

padlemu tovarišu — heroju znanosti, ob čigar grobu stoje, in pozdrav radosti ob zmagi komsomolcev, ki bo prinesla napredek in gospodarski razcvet tudi temu zapuščenemu, zaledenemu kotu sovjetske zemlje. »Halo, halo! Pozor, Moskva, Moskal! Plamenč komsomolci pozdrav...« Plamenč komsomolci pozdrav X. kongresu Vsevolnega leninskega Komsomola! Ob tej priliki je leta 1936. Lenfilm izdelal ta film — in ni se mogel lepše oddolžiti temu velikemu prazniku sovjetske mladine. Postavil je spomenik mladim herojem stalinskih petletk, komsomolcem — graditeljem in ustvarjalcem, ki se niso ustrašili nobene zapreke, ki so pod vodstvom Partije izvajali toliko zmag — in pokazal je tisočim mlajšim, kaj pomeni, biti komsomolec: ob prizoru, ko ilja vse one-mogel in izbrpan nosi skozi neprodni metej bolnega Osjo — takrat pride to popolnoma do zavesti, si samo človek, ki je v srcu leden in mrtev, bo ob tem prizoru mogel ostati hladen, ne da bi ga duša prevzel.

Zato je veliki pomen tega filma predvsem vzgojni — zlasti za mlade ljudi. Lahko bi ga postavili ob stran onemu drugemu tako slavnemu sovjetskemu umetniškemu delu — Ostrovskega »Jeklu« — in bi z ozikom na mlade gledalce o tem filmu mogli reči isto kot o knjigi: naj bi na bilo mladina, ki bi si ne ogledal tega filma.

Film bo nudil zadoščenje tistemu, ki bo iskal le dobro igro. Nepozabni bodo ostali Bogoljubov kot ilja v prizoru, ko nosi Osjo, ko se izmučen vrne v prezimovališče; Zakov kot Kurt v prizoru, ko nenadoma ne dobiva več radiogramskih odgovorov od Zenje in Boguna; pa tudi Alejniov kot Moliboga, ko ga ekspedicija sprejme v svojo sredo in prvič z njimi poje. In vsi drugi. Tamara Makarova kot Zenja, Novoeļcejev kot Bogun, Apolon kot Osja, Kuznjecov kot Saša (prizor, ko si ne upa povedati, da so se mu strle motorne sani, je psihološka mojstrovina zase).

Zadovoljil bo film ljubitelja lepe pokrajinske fotografije. Zadovoljil bo tistega, ki hoče spoznavati zakone mojstrske filmske režije. Saj se vsemu filmu pozna močna roka znamenitega režiserja S. Gerasimova, ki je bistveno sodeloval tudi pri samem pisanju scenarija in ki je znal v popolni meri izvesti vsleditve posameznih drobcev v docela homogeno umetnino, ko gre za življenje in smrt. Tak je prizor, ko zbežijo sami mimo ilje in Osje in Osja le reče: »Bojje bi bilo, da jih sploh videla nisva, ilja...« — Gerasimov ni počenal s svojo režijo kakih posebno stni, nenavadnih eksperimentov tu ni — tu je le preprosti filmski realizem, ki pretrese do dna. HG

RUSKI TEČAJ

DRUŠTVA ZA KULTURNO

20

SODELOVANJE SLOVENIJE S SOVJETSKO ZVEZO

32. Pretekli čas pomožnega glagola быть (= biti). — Ruščina tudi v preteklem času ne uporablja več sedanjskih oblik pomožnega glagola »sem, si, je« itd., ampak jih enostavno izpušča (primerjaj pogl. 18!). Pretekli čas glagola быть (izrekaj: byt') se glasi v ednini: я был (ja byl) = bil sem, я была (ja byla) = bila sem, ты был (tu byl) = bil si, ты была (ty byla) = bila si, он был (on byl) = bil je, она была (ona byla) = bila je, оно было (ano byl); pazi na poudarek in na izpremembo v naglasu! = bilo je (ono, na pr. dete), мы (my), вы (vy), они (ani) были (byli) = bili (bile) smo, ste, so: bila (bili) sva, ste, sta.

Oseba:	Ednina:	Množina:	Pretekli čas pomožnega glagola быть
1.	я { был была	мы { были	
2.	ты { был была	вы { были	
3.	он был она была оно было	они	

Množinska oblika были se rabi za vse tri spole. Ker ruščina nima dvojine, ustreza ta oblika tudi slovenskim dvojskim oblikam; мы были lahko v slovenščini pomeni: bili smo, bile smo, bila sva, bili sva itd.

Vselej pa mora stati pred glagolom osebni zaimek, čeprav na njem ni poudarka. Pisati in govoriti moramo: я был, я была, в slovenščini pa temu ustreza le: bil sem, bila sem.

Čitajte na glas, prevajajte v slovenščino in prepisujte:

Я партизан. Я партизанка. Ты колхозник. Ты колхозница. Он студент. Она студентка. Оно дитя. Мы партизаны. Мы партизанки. Вы колхозники. Вы колхозницы. Они студенты. Они студентки. Они дитя.

Я был дома. Я была устала. Где ты был? Где ты была? Где он был? Когда это было? Мы были дома. Где вы были? Где они были?

- (kathóznica) kolhóznica (članica (kolhoza))
- (studjéntka) študentka, visokšolka
- (ditiá) dete
- (partizány) partizani
- (partizánki) partizanke (mn.)
- (kathózniki) kolhozники
- (kathóznicy) kolhoznice (mn.)
- (studjénty) študenti
- (studjéntki) študentke (mn.)
- (ditiá; množ. od: ditiá) otroci, deca
- (ustáleja) trudna, izmučena, zdelana
- (kda; gl. pogl. 25!) kje
- (kda; gl. berilo 5. lekcije!) kdaj

Pazi na razliko v pisavi in izreki samoglasnikov ы in и!

Pišemo:	Izrekamo:	Pišemo:	Izrekamo:
партизан	partizán	партизан ы	partizány
партизанка	partizánka	партизанк ы	partizánk y
колхозник	kalhóznik	колхозник ы	kalhóznik y
колхозница	kalhóznica	колхозниц ы	kalhóznicy
студент	studjént	студент ы	studjénty
студентка	studjéntka	студентк ы	studjéntk y

Za soglasniki к, г, х (ka, ge, ha) nikoli ne pišemo trdega ы (glej pogl. 20!), ampak navadni и.

11. lekcija

33. Poudarjeni mehki samoglasnik е. — Mehki samoglasnik е (izrekaj: je, tako se črka в abecedi tudi imenuje) ponavadi mehča pred njim stoječi soglasnik po občem pravilu o topljenju soglasnikov pred mehki samoglasniki.

Najizrazitejšje topljenje soglasnikov po mehchem samoglasniku е srečujemo v zlogih ле (prim. pogl. 23!), не (prim. pogl. 24!) in де, те (prim. pogl. 25!), torej pri soglasnikih л (beri: эль, elj), н (beri: эн, en), д (beri: дэ, de) in т (beri: тэ, te). Mehki samoglasnik е pa povzroča topljenje skoraj večine soglasnikov (prim. pogl. 27!); poleg že vseh navedenih primerov si oglejmo na pr. še besedo тарелка (= krožnik). Tudi v tem primeru mehča samoglasnik е (beri: je) predideči soglasnik; besedo moramo izrekati: tariélka; pri topljenju nastane nov, mehki soglasnik r.

Ker smo topljenje soglasnikov podrobno obravnavali že na drugih mestih, ga tu ne bomo spet natančneje razlagali.

Zelo važna je pravila izreka mehkega samoglasnika е, kadar stoji poudarjen v začetku besede. Če hočemo po rusko napisati na pr. slovenski priimek Jenko (Simon, slov. pesnik, 1835—1869; Davorin, slov. glasbenik, skladatelj himne »Naprej zastava slave«, 1839—1914), ne potrebujemo petih črk (J-e-n-k-o), marveč le štiri: Енко (Е-н-к-о), kar bo Rus izrekali: jénko.

Poudarjeni, naglašeni е v začetku besede se izreka kot »je«.

Vadite se v pravilni izreki in s zapomnite pomen naslednjih besed, v katerih stoji mehki samoglasnik е pod poudarkom v začetku besede:

Ева¹, евнух², ель³, ер⁴, ерь⁵, если⁶, есть⁷, ехать⁸

- (jéva) Eva (ž. ime)
- (jévnuh) evnuh, skopljence, mož-nemož
- (jélj; ž. sp.) smreka, jelka
- (jér) ime črke я (trdi znak, ki ga bomo še obravnavali na drugem mestu)
- (jérj) ime črke ъ (mehki znak, prim. pogl. 26!)
- (jésli) če, ako
- (jéstj) 1. jesti; 2. je (tedina obrnjena oblika pomožnega glagola быть za 3. os. edn.; o tem pozneje)
- (jéhnuh) peljati se; potovati

Pazi na razliko v pisavi, izreki in pomenu besed:

Pišemo:	Izrekamo:	Pomen:
ер	jer	trdi znak (э)
ер ы	jer y	mehki znak (е)

Mariborska mladinska brigada gradi gozdne poti v koroških gorah

Štab je nastanjen v enonadstropni hiši nekje proti koncu trga v Črni. Pred vrati na cesti se gnete nekaj brigadirjev, iz obokanega prostora na desni stopi svetlosto dekle, — za hip objamem za njenim hrbtom skladi brigadine intendante, grem mimo po strmih stopnicah in na levi v majhni sobi najdem okrog zemljevidov, zapiskov in okolišč — delovni štab. Prijazno mi svetujejo, naj počakam komandanta, ki je na terenu. Tedaj sta kakor nalašč stopila v sobo komandirja dveh čet, Ivo Ketiš z Milnarskega in Gvidon Beranič s Putarskega. Sredi sta se udeležila svetovanja komandirjev, ki se je zavleklo pozno v noč, in sta namenjena nazaj k svojima četama.

Po kratkem razgovoru s sanitetno referentko, medicinko iz Ljubljane, in tov. Dolinarjem, članom SNG, ki skrbi v brigadi za kulturno-prosvetno delo, jo mahnejo iz trga ob bobneči Meži in potem ob Bistri vse višje v planine. Za nami so ostala delavska naselja, za nami je znamenje ob grmeči vodi, na katerem je ljudski umetnik upodobil potapljačovo se ženo in je komaj se moglo razločiti letnico 1873, pa smo prišli na razpotje, kjer se zlivata Bistra in Vrtača, kjer so ob poti naloženi skladi smrekovih hlodov in kjer druga četa skupaj s hrvatskimi delavci gradi gozdno pot.

Posvetujemo se, h kateri četi bi prej krenili. »Do moje je samo 10 minut, pravi komandir druge. Prav; krenemo navkreber v Milnarsko. Med potjo prehitimo vog, visoko naložen s hrano za dve četi. Dovoz hrane je po teh strmih zelo težaven, toda pridni konjčki zvečijo telege tudi preko na pol dogotovljene poti, zakaj 150 mladih lačnih kijunov čaka zgoraj na kruh.

Noč je prinesla nevihto s ploho, jutro pa je vedro, sonce pronicla med drevjem na vlažno zemljo, na potok, ki vrejo iz razpok med skalami. Gremo čez most, pod katerim se valovlje Bistre zaganjajo v ostanke nemškega tanka; 1944. leta so ga koroški partizani uničili v boju. Predelavec v prvi četi, sloki, zagoreli Kolbi, ki je takrat sam kot partizan sodeloval pri spopadu, pripoveduje med potjo k delu ali zvečer pri ognju četi o tem, pa še o mnogih junaških podvigih koroških partizancev, ki so trkali ped za pedjo slovenske zemlje tujcem iz rok.

Druga četa prednjači v statistiki

Nenadoma je gozda konec in na visoki senočeti, ki strmo pada k Bistri opazim ruševine požgane domačije, ob njih pa barako iz belih hlodov. Okrog nje mrgoli mladih ljudi, ki nas naglo obklopijo. Namestnik poročnik komandirja o nočnem viharju, ki je nekaj dežja zanesel tudi na njihova ležišča. Odpelejo me v svoje bivališče. Ob stenah so postelje v dve nadstropji; mladi ljudje čitajo, pišejo, igrajo šah in se razgovarjajo. V sobi so nastanjeni dekleta, na podstrešju pa fante. Takoj mi pokažejo svoj stenčar in grafikon, ki že v prvem tednu dela zaznamuje povprečni uspeh brigadirjev. Od 1,06 na 1,77 kub. metrov na posameznika se je dvignil učinek dela. Razlagajo mi, da je delo razdeljeno po tekenu na sedem kategorij. Postavili so norme, uvedli so tekmovanje med desetimi in trojki, tekmujejo v delu, kulturnem udeleževanju in disciplini. Dve desetini odstranjena ruševine na planoti in planirata igrišče, tri pa hodijo vsak dan na križišče, kjer regulirajo potok in opravljajo zemeljska dela na gozdni poti, na kateri polagajo nato hrvatski delavci tlak. Delajo po šest ur na dan, nato pa se v krožnih sežnanjajo predvsem s petletnim planom, goje fizikturni ali pa čitajo. Knjižnica ima nad 50 knjig. Od pol petih pa do devetih zvečer je dan napojen z delom in zabavo.

V mali lopi poleg barake je kuhinja. Dve dekleti iz mariborske »Vesne« sta kuharici-prostovoljki. Malce se solzita ob dimu, ki jima žge v oči, kosijo pa je kljub vsemu okusno in zadostno.

Prva četa je ena sama velika družina

Težko se je poslovliti od njih, toda pot na Putgarsko je še dolga in komandir prve čete priganja k odhodu. Nekaj minut se vracamo po že prehojeni poti mimo kolibe sezonskih delavcev, mimo delovnega mesta druge čete, mimo »Suhega travnika«;

kmalu nato se konča tlakovana pot. Vzpenjamo se naglo kvišku. Ob Vrtačnikovi kmetiji se svet nekoliko odpre, nato se menjavajo soteske v senca starih dreves s položajimi sončnimi rebri. Jagod in borovnic je tod precej, skoraj neizčrpni pa se zde gozdovi; smrekovi, pa tudi bukovni vmes; lesno bogastvo je bilo doslej komaj pristopno. Kvečjemu po skaloju so debela drveča v dolino in marikatero se je med potjo razbilo. Sedaj gradi mladina v višini nad tisoč metrov pot, po kateri bodo traktorji odvažali les v dolino do naših tovarn in stavbšč.

Mimo delovnih mest prve čete, ki prav tako ravna čistišče in kopije novo strugo potoku, se bližamo cilju. Komandir Beranič razlaga, kako je delo tu posebno težko, ker je treba razstreljevati velike skale. Premagamo poslednjo strmino, na vrhu smo. Tu je planota z nepožeto senožitjo, trava valovi vsa zlata v soncu, nekoliko je polja, žita in krompirja, nekoliko sadnih dreves na vrhu požgane domačije, dva mogočna macesna in tam ob ruševinah bela baraka. Planota je obrobjena od vrhov, vrste se Ludrinski vrh, Smrekovec, Bela peč, v ozadju Olševa in Peca. Ne morem se nagledati prekrasne narave. Tu neke je pred mnogimi leti grof Thurn, lastnik koroških gozdov in tovarn, postavil dva razkošni vili. Voja vihra ju je odnesla...

Putgarsko! Kaj si naj najprej ogledam? Vodo mi v kuhinjo, ki jo so uredili v kotu ruševin nekdanjega hleva, nekaj desk nad glavo, — prav po partizanski. Kuharica Neža iz Črne, ki je že dva meseca kuhala na progi Šamac—Sarajevo, pa bo še tu dva meseca prostovoljka, pravi, da si imenitnejše kuhinje niti ne želi. S prisrčnim smehljajem nam oznani, da je kosilo pripravljeno.

Baraka je pregrajena, polovica je za fante, polovica za dekleta. Pri mecesih imajo svoje nogometno igrišče. Vse je lepo, preprosto, in vendar domače, najlepše pa je to, da vlada v tej četi veliko tovarništvo. V mladostni nagajivosti so se kar povprek premenovali. Kuharica je »Manica«, kurir je »Rdeča«, intendat Sladek je »Fante«, ker je tako luštan, kakor pravijo dekleta. »Kratki in Dolgi« skrbita za saljiv program.

Stenčar bo izšel še ta večer, — malo prezgodaj sem prišel, — mi pravi. Statističarka Marica mi navaja, da so od 52 kub. m. nakopanih prvega dne zvišali v enem tednu učinek dela na 73 kub. m. Kulturno-prosvetni referent tov. Ljuba Čepić razlaga o štu-

TURIZEM

Važno za člane sindikatov na počitnicah

Na osnovi točke 5 naredbe vlade FLRJ o ugodnostih članov Enotnih sindikatov Jugoslavije je izdal minister za trgovino in prekrsko FLRJ navodilo, po katerem imajo člani Enotnih sindikatov Jugoslavije in člani njihovih ožjih rodbine, ki so zaradi nezmožnosti namestitve v državnih gostinskih podjetjih prisiljeni stanovati v privatnih hotelih in pri zasebnikih, pravico do 25% enega popusta na določene cene za hrano v vseh državnih gostinskih podjetjih, v letoviščih, kopališčih in klimatskih krajih za ves čas svojega poletnega dopusta.

Šmarješke toplice

Zaradi izredno močne zasedbe naših turističnih krajev in pomanjkanja prostorov za oddih in zdravljenje številnih interesov bodo Šmarješke toplice s 15. julijem zopet sprejemale goste in bodo poslovale kot samostojno zdravilišče-gostinsko podjetje pod upravo za turizem in gostinstvo pri ministrstvu za trgovino in prekrsko LRS.

Radi rezervacije naj se interesenti obrnejo neposredno na naslov: Ravnateljstvo zdravilišča Šmarješke toplice.

Med Novim mestom in Šmarješkimi toplicami je redna ugodna avtobusna zveza.

Letovišča in zdravilišča so trenutno vsa zasedena

Letovišča in zdravilišča v Sloveniji so sedaj vsa zasedena. To velja predvsem za Bled, Bohinj, Planico, Kranjsko goro, Jezersko, kakor tudi za zdravilišča Rogaska Slatina, Dobrna, Radenska Slatina, Laško, Do-

bijskih krožkih, o pevskega zboru, ki ga vodi, o tabornem ognju, ki bo v soboto posebno slavnosten, ker se bo ob njem zbrala vsa brigada.

Moral bi napisati debelo knjigo, če bi hotel opisati vse podrobnosti njihovega življenja, njihovo neugnano mladostno silo, pa tudi trdo delo, ki se ga ne boje ti mladi fantje in dekleta. Kljubujejo vetru in dežju, strminam, ki jih je treba vsak dan dvakrat prehoditi, in domotožju, ki najmlajše med njimi včasih še hudo prijemlja.

Po poti, po kateri sem prišel, se z njimi vracam, nekaj časa jih opazujem, kako se s krampi in lopatami zajedajo v skalnati breg, in že grem nizdol, da bom se za dne v Črni.

V tretji četi so posebno pridni brigadirji s proge Šamac—Sarajevo

Tretja četa je za sedaj nastanjena v Črni. Nekako sredi poti naletim najo, ko ruši kamenite bregove nad potjo, da se v ale skale po strminah v Bistrio. Ob vsaki delovni skupini plapolja mogočna zastava. Med brigadirji jih je 20, ki so se te dni vrnili iz Šamca. Komandir Ervin Toplak me pelje od skupine do skupine. Trojkan je tu dodeljen še četrti, ki val skale. Člani dvakrat udarne brigade iz Šamca delajo s posebno vnozem. Njihov komandant Gabrijel Matvoz mi je našel pet udnarikov, Viktorja Krebla, Barbiko Grošelj, Lovra Praznika, Marjijo Skuvalnikovo in Petra Lasnika. S svojim delom so zgled; ostali mladinci pa nikakor nečesto zastajajo za njimi. Vsi tekmujejo po desetinah in skupinah.

Takoj so našli stik z domačo mladino

Mladinska brigada je hitro našla pot do srca domačinov. Kdo ne bi imel rad teh mladih zagorelih fantov in deklet, ki tako veselo zapoje? Preteklo nedeljo so z domačo mladino napravili skupen izlet na Peco, to nedeljo pa bodo priredili prosvetno akademijo, tekmovali bodo z njimi v odbojki, nogometu in šahu. Vse tri čete se že pridno pripravljajo za to srečanje.

Vrnili sem se v štab. Komandant brigade Milan Godina mi je govoril o težavah, ki se še pojavljajo v organizaciji, kljub vsemu pa delo napreduje; poleg fizičnega pa se posebno ugodno razvija kulturno prosvetno udeleževanje. Dnevni plan izpolnjujejo in so na najboljši poti, da bodo opravili nalogo, ki jim je zadana!

France Filipič

lenjske Toplice in Cateške Toplice. Zato ponovno opozarjamo interesente za obisk turističnih krajev, da ne potujejo na oddih ali zdravljenje v naša letovišča in zdravilišča, če si niso prej zagotovili mesta. Sprito sedanjega stanja zasedbe in številnih prijav je nujno priporočljivo, da si interesenti rezervirajo prostor pri turistično-gostinskih obratih sedaj vsaj mesec dni pred nameniranim potovanjem.

Podatki o zasedbi v posameznih turističnih krajih so na razpolago tudi v poslovalnicah Putnika.

Šahovska turnirja v Skoplju in Mariboru

Po sklepu šahovskega odbora FZJ bosta polkvilifikacijska turnirja za šahovsko prvenstvo FLRJ od 3. do 27. avgusta v Skoplju in Mariboru.

V Skoplju bodo igrali tile šahisti: Kostić, Vidmar ml., Bidev, Poljakov, Božić, Germek, Avirović, Popović, Tekavič, Nedeljković, Andrić, Kozomara, Kindij, Filipič, Berić, Longor, dva predstavnika Srbije in po 1 predstavnik Vojvodine in Črne gore.

V Mariboru bodo igrali naslednji igralci: Tot, Rabar, Lešnik, Milčič, Preinčak, Puc, Mišura, Marković, Kulzinski, Kalabar, Šubarić, Simonović, Janković, Gabrovič, Šiška, Gruber, Horvat, Sikošek in po 1 predstavnik Srbije in Vojvodine.

Rezerve za oba turnirja so: Udovčić, Milnar, Fajer in 1 predstavnik Srbije.

Tovariš, tovarišica, ali si že redni podpornik Socialnega fonda GF?

ker se same trudijo, kolikor se dolo morejo, opravljajo mnoge takšna dela, ki bi jih včasih mogli le izučeni mehaniki. Na ta način je v tem oddelku rešeno vprašanje pomanjkanja strokovnih delavcev, ki je skoro povsod drugod še med najbolj perečimi. Iz

Učarilce v tovarni »Rade Končar«

Pred evropskim finalom za Davisov pokal

Danes se prične na teniških igriščih v Zagrebu finalni dvoboj v tekmovalstvu za Davisov pokal med Jugoslavijo in Češkoslovaško. Za srečanje med najboljšimi evropskimi teniški igralci je ogromno zanimanje ne samo pri nas in na Češkoslovaškem, temveč tudi v ostalem športnem svetu. Povsod ugibajo o tem, ali bo moštveni prvak Evrope v tenisu Jugoslavija ali Češkoslovaška.

Čehi verujejo v svojo zmago. Njihov prvak Drobny je dal zastopnikom češkoslovaškega tiska izjavo, da se bo dvoboj Drobny-Cernik v Mitič-Palada najbrže končal z rezultatom 4:1. Drobny je letos brez dvoma na čelu evropskih teniških igralcev. Drugi zastopnik Češkoslovaške Cernik je močno ojačil češkoslovaško reprezentanco, manjka mu samo izkušnje v mednarodnih srečanjih. Oba igralca sta borbeno in vzdržljiva ter bosta vložila vse sile za doseg zmag, da bi si Češkoslovaška osvojila naslov teniškega prvaka Evrope, kar

ji doslej v sedmih finalnih srečanjih ni uspelo.

Naša teniška reprezentanta Mitič in Palada sta v izvrstni formi in v dobri kondiciji. Ker sta doslej na vseh mednarodnih tekmah pokazala vztrajno borbenost in poštovanost, smo lahko prepričani, da tudi tokrat ne bosta odpovedala. Njun trening je bil zaradi pomanjkanja žog in dobrih nasprotnikov nekoliko oviran, manjka jima tudi težkih mednarodnih srečanj, kljub temu pa sta pokazala zadnje dni na treningih take odlike, da ju lahko smatramo za docela enakovredne nasprotniku Drobnemu in Cerniku.

Rezultat dvoboja je zato popolnoma negotov. V vseh petih igrah, ki jih bodo igrali, je vprašanje zmagovalca odprto. Vsek se vsak games in tudi vsaka žoga lahko odloči o končnem izidu dvoboja med Jugoslavijo in Češkoslovaško. Razmerje moči med Mitičem in Drobnyem je bilo lani izenačeno. V odločilni igri za Davisov pokal je Mitič premagal svo-

jega nasprotnika v petih setih 8:6, 6:4, 0:6, 6:1, 6:3, za poraz pa se mu je Drobny revanširal v Parizu na mednarodnem prvenstvu Francije z rezultatom 6:2, 7:2, 3:6, 8:6. Palada še ni igral z Drobnyem, pač pa je v ekshibicijski igri premagal Cernika s 6:4, 6:2. Mitič s Cernikom še ni igral. Letos je drugi zastopnik Češkoslovaške Cernik v boljši formi kakor je bil lani. V dvoboju Češkoslovaške s Francijo je premagal Bernarda, odlično pa je igral tudi na turnirju v Wimbledonu, ko ga je Avstralec Brown premagal šele po petih setih.

O končnem izidu dvoboja je nemogoče dati prognoze. Prepričani smo, da bodo tako naši, kakor češkoslovaški reprezentanti zaslužili vse sile za zmago, ki bo pripadala trenutno bolj sposobnemu in razpoložnemu letošnjemu evropskemu finalistu.

Kakor poročajo zagrebški listi, je zanimanje gledalcev za dvoboj tako veliko, da so bile vstopnice že pred dnevni razprodane.

Danes velike tekme kolesarjev

Danes ob 15. bo po dolgem času spet zaživel športno igrišče FD Triglav v Sp. Šiški, kjer se bodo zbrali najboljši kolesarski športniki iz vse Jugoslavije in iz Trsta, da v medsebojni borbi pomerijo svoje moči. Prijavilo se je šest znanih dirkačev iz Beograda, več Tržačanov, Zagrebčanov, večje število Mariborčanov, Jeseničanov, Trboveljčanov, Pesičanov, itd. Borba bo tudi med turisti, ki

Fizikturniki Narodne milice na gostovanju v CSR

V sredo so odigrali na stadionu na Strahovu v Pragi nogometno tekmo med moštvo jugoslovanske narodne milice in češkoslovaške straže narodne varnosti. Pri tekmi je bilo navzočih okrog 3000 gledalcev.

Moštvo češkoslovaške straže narodne varnosti je premagalo moštvo jugoslovanske narodne milice z rezultatom 6:4 (2:3). Jugoslovansko moštvo je v prvem polčasu vodilo 3:2, v drugem polčasu pa s 4:2. Pozneje so Čehi izenačili in prišli v vodstvo. Jugoslovansko moštvo je igralo dobro in je bilo tehnično enakovredno nasprotniku Čehoslovakom.

Prva tekma med reprezentancama jugoslovanske narodne milice in slovaške straže narodne varnosti v Bratislavi se je končala neodločno 1:1.

V četrtak je bilo na praškem zimskem stadionu pred 2000 gledalci bokarsko tekmovalje med moštvi jugoslovanske narodne milice in češkoslovaške ter poljske varnostne straže.

V muški kategoriji je Poljak Szowinsky premagal po točkah Čehoslovaka Vojačka. V bantani kategoriji je Jakopović (Jugoslavija) premagal Plzaka (Češkoslovaška). Jozić (Jugoslavija) je v peresni kategoriji v drugi rundi knokoutiral Mastika (Češkoslovaška). V lahki kategoriji je prvak Češkoslovaške Peterfina po točkah premagal Matiča (Jugoslavija). Borba Mozdynsky (Poljska) - Malčanek (Češkoslovaška) se je končala neodločno. V welter kategoriji je premagal Kouba (Češkoslov.) Ivan-skega (Poljska) po točkah. Stanojević (Jugoslavija) je premagal po točkah Pateka (Češkoslovaška). V srednji kategoriji je naš prvak Džepina izgubil po točkah s Poljakom Simankiewiczem. Lis (Češkoslovaška) je premagal Czimuro (Poljska). Para Lazarević (Jugoslavija) - Vondra (Češkoslovaška) ter Petrić (Češkoslovaška) - Mičović (Jugoslavija) nista nastopila zaradi težja.

Pri tekmovalju je bilo navzoče veliko število gledalcev, med njimi jugoslovanski veleposlanik dr. Darko Černe. Po tekmi so si moštva izmenjala darove.

Nogometni sodniki med seboj

Danes ob 18.30 se bosta pomerili nogometni reprezentanci Zveze nogometnih sodnikov Maribor-Celje in ZNS Ljubljane. Vsekar bo na igrišču Doma armije (nasproti Stadionu) zelo zanimiva igra.

Tekma nogometnih sodnikov je prva v kroniki slovenskega nogometa. Imena pričajo, da so se zbrali v vrstah ljubljanskih sodnikov-igralci, ki so sposobni pokazati lepo igro kakor: Macorati, Janežič, Gvardjančič, Potočnik, Kolarič, Glušič, Koe, Fajon, Tuma, Dobrič, Žitnik, Vesnaver, Gol, Erlich in Jenko. V nasprotnikovi vrstah pa igrajo večinoma igral-

bodo število zastopani. Dakle bodo svojo športno vnoem pokazale kolesarke Ljubljane v borbi z živahnimi Mariborčankami, tako da bo današnji popoldan v Ljubljani prava revija kolesarskega športa, ki zavzema drugod že zavidanje vredno mesto.

Zato danes vsi na dirkališče, kjer bodo gledalci imeli velik športni užitek!

Podaljšan rok za izpolnjevanje norm za fizikturni znak

Zvezni center tekmovalstva za fizikturni znak je izdal sporočilo o podaljšanju avgustovega roka tekmovalstva za fizikturni znak do 1. septembra letos. Do podaljšanja je prišlo zaradi tega, ker se je s praktičnim izvajanjem tekmovalstva avgustovega roka v preteklem letu pričelo dva meseca pozneje. Telovadne priprave in drug material, ki je potreben za tekmovalje, je prišel prepozno na teren. S tem podaljšanjem je dana tekmovalcem za znak možnost, da dobijo znak že tekom tega leta.

Športna tekmovalstva na mladinskem festivalu v Pragi

V okviru mednarodnega mladinskega festivala v Pragi bodo od 27. julija do 17. avgusta tekmovalstva v različnih športnih disciplinah. V sporazumu s Centralnim svetom Ljudske mladine Jugoslavije je določil centralni odbor Fizikturne zveze Jugoslavije mladinske ekipe, ki se bodo udeležile tekmovalj v okviru festivala. V Prago odidejo odbojkarji, lahkoatletci, igralci namiznega tenisa, šahisti, košarkarji in sabljači. Kolesarska ekipa Jugoslavije bo po kolesarski dirki Beograd—Budimpešta nadaljevala po v Prago.

Jadranska regata od Splita do Dubrovnika

Naivečja akcija športnega brodarstva bo v tem letu Jadrska regata, ki bo od 2. do 11. avgusta na 200 morskih milj dolgi progi od Splita do Dubrovnika in nazaj. Jadrska regata bo preizkušnja vzdržljivosti, prisrčnosti in sposobnosti jadralcev FLRJ.

Tekmovali bodo posamično in moštveno v naslednjih kategorijah: zaprite in polzaprite ladje križarke in odprte ladje različnega tipa.

Pravico udeležbe imajo člani športno brodarstvih društev in pripadniki Jugoslovanske armade.

Zmagi hrastniških nogometašev

Hrastnik: Rudar (Trbovlje) 6:1
V nedeljo sta se v prijateljski nogometni tekmi srečali moštva Rudarja in Hrastnika, katero so Trboveljčani zasluženo izgubili z rezultatom 6:1. S to zmago so se Hrastniki dostojno revanširali za poraz na prvi tekmi v Trbovljah 28. junija, ki se je končala z rezultatom 5:2.

Igra je bila zelo borbeno in zanimiva, toda gostje so bili pred golom domačih neodločni, med tem, ko je domače moštvo izkoristilo vsako priložnost.

Hrastnik: Laško 4:1

V nedeljo 6. junija je druga garnitura FD Hrastnik v Laškem v prijateljski nogometni tekmi premagala FD Laško. Igra je potekla v pravem prijateljskem duhu brez posebnih tehničnih odlik z ene in druge strani.

Tovarna izdeluje aparate že v serijah. Pri tem imajo mnogo zaslug delavke iz oddelka samega. Ker razumejo, da so nam telefonski aparati močno potrebni, si prizadevajo, da bi jih izdelale kar največ. Zato tekmujejo med seboj. Zato so vztrajali pri izdelovanju posameznih delov v serijah.

Pred nedavnim so mladinke iz oddelka za telefonijo pozvale k tekmovalju ostale delavke in tako se je proizvodnja še bolj dvignila. Na grafikonu, ki nam prikazuje višino proizvodnje, beremo, da so delavke presegle proizvodni plan v mesecu juniju za 8%. K dosegi dobrih uspehov pri delu prav ta evidenca, ki jo kaže grafikon, nenavadno mnogo prispeva. Zaenkrat grafikon še ne prikazuje dnevnih uspehov. Pa mislijo začeti tudi s tem. Tedaj bo produkcija prav gotovo še bolj napredovala.

Oddelki imata tudi udarnice. Ljubica Mikulek presega normo pri stroju za navijanje induktorskih valjkov kar za 85%. Že dvakrat je predlagala

Važno opozorilo okrajem in društvom

LAHKOATLETSKO PRVENSTVO LRS V MNOGOBOJAH ZA LETO 1947

Ker okrajni fizikturni odbor v Slovenščini ne more izvesti že razpisane tekmovalstva v mnogobojih, ker ni pravčasno pripravil lahkootletskih naprav, se organizacija prvenstva poveri Okrožnemu fizikturnemu odboru v Mariboru. Tekmovalstva članov v desetihboju, članice v petihboju, mladince in mladinke v troboju se izvedejo v Mariboru 19. in 20. julija. Prireditelj je dolžan sponzorirati udeležencem prostor in čas tekmovalja, kakor tudi vse druge pogoje, ki jih zahtevajo organizacijski pogoji razpisa, ki je bil objavljen v »Poletju 7. julija, veljajo v celoti.

Pismene prijave je treba poslati najkasneje do vključno 17. julija na naslov: Okrajni fizikturni odbor, Maribor, Partizanska 5. V prijavi je treba za vsakega tekmovalca navesti ime in priimek, rojstno leto, društvo-aktiv ter skupino, v kateri želi nastopiti.

Prvenstva naj se udeležijo vsi izurjeni mnogobojci, člani, članice, mladinci in mladinke! — Fizikturna zveza Slovenije, lahkootletski odbor.

TENISKA IGRIŠČA FD TRIGLAVA OTVORJENA

FD Triglav je preuredil svoja teniška igrišča na stadionu (bivše igrišče Hermes), vhod ob kamniški progi. Vabljeni vsi, za se zanimajo že za šport, zlasti naša mladina. Vsi ki mislijo igrati, naj se javijo na sekretariatu fizikturne zveze, mladinci in mladinke! — Fizikturna zveza Slovenije, lahkootletski odbor.

FD KRIM — nogometna selektja. Danes morajo biti najkasneje ob 9.30 na glavniem kolodvoru: Logar, Butkovec, Strlič, Šter, Kumar, Marot, Oven, Jare, Korošec, Hovnar, Vidmar, Trček, Židmud, Javornik, ob pol 10.00: Matkož, Habič, Slokan, Gale, Čučnik, Gerbanar, I. II. Kopac, Penžar, Rigler, Hodevar, Božić, Sinkovec, Blatnik, Zrnce, Primo. Spremo dvignite dopolnilne med 9. in 10. ur v glavniem hodniku.

FD Enostost, nogomet. Igralci rezervnega moštva naj bodo dana ob 13.30 na kolodvoru zaradi potovanja v Mengo.

Mestni fizikturni odbor — poverilnostvo za nogomet. V sredo 16. t. m. bo nogometna tekma med mladinskimi moštvi FD Enostost in v kombiniranih moštvi moštvo Triglav in Krma ob 17. na igrišču Triglav v Šiški. Kar je to tekma pred sesterstvenim tekmovanjem, ki bo nastopila že v nedeljo proti reprezentanti Trsta v Ljubljani. Se poziva moštva Enostosti, Triglav in FD Krma, da nastopijo v svojih najboljših sestavih.

Solstvo

Drž. tehniška srednja šola v Ljubljani ima za solstvo še nekaj strokovnih knjig in skript in za solstvo redno izdaja. Knjižničarstvo za strok. nadaljevalne šole, Gospodarska geografija Jugoslavije, Poslovne spise za strokovno nadaljevalne šole, Strokovništvo za solstvo, Strokovništvo za plačanje, Strokovništvo za napajanje, Strokovništvo za izdelavo električnih strokovno nadaljevalne šole, Album narodnih motivov za vezenje in Dimnikarsko obrt. 2196-n.

Drž. tehniška srednja šola obvešča vse kandidate, ki so se prijavili k sprejemnemu izpitu v Ljubljani, da morajo biti pripravljeni na izpitu, da ga opraviš, pri čem niso plaščani, da ga lahko polagajo v naknadnem jesenskem roku. Prav tako se morejo k jesenskemu izpitu prijaviti novi kandidati s pravilno opravljenim preizkušanjem (prejšnja, kolekt 10. dne, sprejeto 4. g.m.m. karakteristika LMS). V praksi naj kandidati naredijo odsek, v katerega se nameravajo vpisati. Odprti bodo sledeči odseki: arhitektonsko-građbeni, strojni, elektrotehniški, rudarski, geometrijski, kemijski in lesni. Preizkušnje morajo biti predložene Ravnatelstvu drž. teh. srednje šole Ljubljane najkasneje do 15. avgusta 1947. Čas naknadnih sprejemnih izpitov bo objavljen v dnevnem časopisu, v drugi polovici meseca avgusta.

Vpisovanje na srednji in nižji gospodarstveni šoli v Novi Gorici. Džiki, da so opravili sprejemni izpit za V. razred gimnazije na kateri koli gimnaziji v bivšem novomeškem okrožju in želijo študirati na srednji ali nižji gospodarstveni šoli, naj se takoj prijavijo. Vpisovanje je vsak dan od 9. do 11. ure dopolnilne. Projele kolektorne s 10.00, katerim morajo biti priloženo sprejeto s potrditvijo o opravljenem izpitu, se morejo poslati tudi po pošti. Sprejemajo se letošnje tudi prošnje zamudnikov za pripraveitev sprejemnemu izpitu, ki bo v začetku septembra. Ravnateljstvo drž. srednje in nižje gospodarstvene šole v Novi Gorici

SMREKOVO

LUBJE
kupi je po uradno določenih
cenah, neomejene količine.

Tanin, Ljubljana
Resljeva cesta 7-11.

NAJMODERNEJSEGA KROJA
se lahko naučite v kratkem času
v tečaju, ki se bo začel v Zagrebu
15. julija. Tečaj bo v slovenskem
in hrvaškem jeziku in bo trajal
2 meseca. Ženske imajo prilžnost
vežbati se v šivanju in izdelovanju
svoje garderobe. Izdelovanje in
razpošiljanje moških in ženskih

krojev po meri in sliki.
BRUNSWICK-POTOČNIK
Pariški modelni salon
ZAGREB, Jurišićeva 26.

šivilje, krojačice

POZOR!
Vaša želja da bi znale takšen
kroj, kd bi se ga hitro naučile in
nikdar pozabile, se vam je izpol-
nila. Najboljša metoda in naiz-

gurnejši sistem.

Pojasnila daje

LINDIČ ALOJZIJ

ženski krojaški mojster
Ljubljana
BORŠTNIKOV TRG ŠTEV. 1

VABILO!
na
I medni občini Zhe

**OKROŽNE CENTRALE NPZ
V CELJU**

8. dopoldne v dvorani Dom
prosvete v Celju (Narodni dom)
naslednjim dnevnim redom:
1. Otvoritev in verifikacija poobla

2. Izvolitev delovnega predsedstva
3. Odobritev zapisnika ustanovne
ga občnega zbora.
4. Poročilo upravnega odbora.

5. Bilanca za leto 1946. in za prvo polovico leta 1947.
6. Poročilo nadzornega odbora.
7. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru.

8. Predlog o razdelitvi premoženja in prebitka na novo ustanavljajočo se Okrajne poslovne zveze.
9. Sprememba naslova.
10. Sprememba pravil od točke 1.

11. Volitev upravnega odbora.
12. Volitev nadzornega odbora.
13. Predlogi in pritožbe.
14. Razno.

Ako občni zbor ne bi bil sklepel ob določeni uri, bo uro kasneje na zbor, ki sklepa veljavno ne glede na število prisotnih delegatov.

kih prvih 500 članov 1 delegata
na vsakih nadaljnjih začetih 1000 čl
nov še po enega delegata. Vsak dele
gat naj prinese s seboj pismeno p
oblastilo, podpisano od tajnika

ZAHVALA
Ob nenadomestljivi prerani

izgubi našega nad vse ljubljene-
nega sina, predobrega brata,
strička in svaka

Stanislava Jenka

knjigoveza

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali in nepozabnega pokopini-

vajni nepozabnega pokojni-
ka spremili v tako častnem
spremstvu na zadnji poti.
Iskrena hvala številnim daro-
valcem prekrasnih vencev in
cvetja. Prisrčna hvala vsem

Ljubljana, 13. julija 1947.

**Globoko žalujoče rodbine:
JENKO, FLORJANČIČ,
HASSL, BRESKVAR.**

ZAHVALA
ob nenadni smrti našega ljub-
ljenega očka

Pavla Herbsta
šol. uprav. v Mokronogu
se najiskreneje zahvaljujemo

vsem, ki so tako globoko so-
čustvovali z nami ob tej nena-
domestljivi izgubi.

Prisrčna hvala vsem govor-
nikom, vsem zastopnikom raz-

nih ustanov in društev, vzor-
no vdanemu učiteljskemu zbo-
ru in prav vsem, ki so ga za-
suli s krasnim cvetjem ter ga
spremili k zadnjemu počitku.

Nas očka je iskreno ljubil Mokronog — ta ljubezen naj bo zahvala prav vsem, ki so nam v teh najtežjih urah stali ob strani in nam lajšali to

Mokronog, 13. julija 1947.

cic. Jana, Metka in ostalo
sorodstvo.

Mali oglasi

SUŽUGO IŠEČU

POSLOVODNA GOSTINSKE STROKE še namenjajo 1 ali 15. avgusta. — Cepon, Opatovska 31. 16403-1
SUŽUGO ČUVAJA iste samske upokojence, ki jih. Ponudbe na ekspozicijo SF Slovenjgradec. 16611-1
FOTOGRAFSKA POMOČNICA-CC, do brega reševalca sprejme: Foto Langer, holic Ptuj. 16613-1
DVE KUCHARICE išče skupne zaposlitve v večjem gostinskem obratu. Ivanka Boh in Marija Fer Sinja gorica 15, Pt. Vrhnik. 16673-1
TRG. POMOČNIK išče službo za vodstvo trgovine ali zadruge. Grabrijan Stane — Adičič, Cramelj. 16750-1

SUŽUGO DOBE

DEKLIC, staro 14-15 let, za varstvo 2 punčk, takoj sprejemne. Črila Breznik, Sp. Gornjeleže št. 20, pošta št. Vid pri Ljubljani. 16636-2
POSTEPAKA HLAPOGA, 4 kmečka dela, vajenca konjev malo starjšega, iskan na Dolenski. Brana dobra, drugo po dogovoru. Javiti se na naslov: Vincenc, um Vidovčanska cesta št. 5. Ljubljana. 16619-2
DOBRO STROJEVNIŠKO sprejme tako kot predstavi se na GO AFA, Komenskova ul. 7, v ponedeljek med 7 in 8 uro dopoldne. 16669-2
GOSPODINSKO POMOČNICO z znanjem malo kuhe, sprejem v stalno službo. Vršič pri Kmetih Ljubljana. — Na 238 št. 11. 16715-2
HISKO POMOČNICO iskan z znanjem, družni otrok tri leta, star. Fajter, vstop na posredništvo Rimske toplice. 16732-2
GOSPODINSKO samostojno, takoj sprejem. Plača dobra. Zavrtil Milan št. Vid nad Ljubljano. 16747-2
V SUŽUGO SPREJEM TAKO KOT fante za kmetijska dela. Jermian, Seberje 11, D. M. Polje, Ljubljana. 16417-2
APOTIKA v Gornjem pri Vrhu, Banat, potrebuje provizorja. Kdor želi to mesto naj se javi na glavni naslov 16471-2
KNO arhivistični del, večje kuhe in ostalih hišnih del, išče majhno družino. Naslov takoj — Mijović — Gorič. Bled. 16581-2
MLAJŠEGA KNJIGOVODJO, tudi zabavni ki bi imel veselje do poenostavljene knjigovodstva v trgovini, sprejme takoj delo, področje. Ljubljana — Dravne zadržba Slovenije. 16618-2
MESTNA PODJETJA BLEDO sprejme v službo s takojšnjim nastopom, 2 ključ. Navčarja in 2 vodovodna instalaterja. Brana in stanovanje preskledno plača po uredbi. 16618-2
JOŠOVINO POMOČNICO, redno plačeno, sprejme takoj gostilna. Milica, Ljubljana. Janševa 15. 16603-2
MLADO DEKLE, ki pomoč po gospodinjstvu sprejme takoj. Križnik, gos. Zvonca 6, Gor. 16689-2
KNJIGOVODJO, samostojnega, iskan za takoj. Plača dobra. Za samostojno, vstop na soto na razpolago. Koroj Jelovč, gos. Cerkarna. Vrhnik. 16741-2
VARNOSKA VAJENKA sprejme mizarstvo, Burger Miha, Stenežič št. 56, St. Vid. 16779-2
GOSPODINSKO POMOČNICO — raje večer — sprejme takoj. Galmec, Prevalje. 16813-2
GOSPODINSKA PLEKARJA in mehaniki za vse vrste lesa, išče takoj. (Plača) Ignac Lesko 127. Plače po dogovoru. 16816-2
GOSPODINSKO POMOČNICO za kuhinjo in hišna dela sprejme Pelas. Dvornica 16806-2
DVA MLINARJA in mlince, na konjem — sprejme Mlinarja samostojno, tremna, v večerini za najem milice. — Veljanič, ml. Osoj, Jarež Domžale. 16780-2
DEKLE pridno, počestno in čisto, ki ima veselje za gostinjo, iščem v pomoč gospodinjstvu. Določeno samo v hiši. — Nastop takoj. Čunder, Marija, Črnuče 59. 16791-2
BRADNICA ALI UBRADNICO za vse pisane, hiške dela, takoj sprejme opetna 8. Stari pri Gradnem, Javiti se pri Opetnem zadržanjem podjetju v Gorič. Sutilim. 16777-2
DOBROGA SOROSLIKARSKA POMOČNICA in vajenca sprejme: Soboslikar, znan za pisane, vstop na soto na razpolago. Cesta 11, Ljubljana. 16783-2
DELAVCA, ki ima veselje do konti ali polja sprejem. Grad Kodeljevo, Moste. 16811-2
KUCHARICO ki bi opravljala tudi druga hišna dela, iskan. Plača in oskrba dobra. Gumi Slavica, Ljubljana, Likovčeva 8, bo Tyrševa do št. 35-levo. 16874-2

KULTURNO-UMETNIŠKO DRUŠTVO „JOŽE MOŠKRIČ“

Uabi use tovariše in tovarišice,
ki imajo veselje do dramatike, petja, glasbe, folklorne, plesov, recitatorstva, slikarstva itd., da se vključijo v naše delo na kulturno-umetniškem polju. Naši prostori so v palači »Grafika« (nasproti kolodvoru). Navajamo razpored dela sekcij:
mešani mladinski pevski zbor — torek, četrtek ob 7. uri (dvorana) dramatika — torek, petek ob 7. uri (fotodsek) folklor in ples — sredo, petek ob 7. (dvorana) harmonikarski zbor — torek, četrtek ob 7. (fotodsek) ženski pevski zbor — ponedeljek ob 1/3. uri (dvorana) »stne harmonike (orglice) — ponedeljek, četrtek ob 7. uri (dvorana in italijana) slikarstvo — (zaenkrat samo prijave) jazz-orkester — (delovanje bo obnovljeno na jesen, ker so tovariši na prosti, prijave pa sprejemamo tudi sedaj)
Poudarjamo, da je še vedno čas, da se lahko vključijo vsaki, ki ima veselje do te ali one sekcije, čeprav se še ni nikjer udeleževal. Za sodelovanje je potrebno predvsem veselje in volja, vse ostalo bo vsaki posameznik dobil od naših vodij, ki so strokovnjaki, kar tudi jamči, da ob resnem sodelovanju uspehi ne bodo izostali. Poistimo si zadovoljstvo v takem udeleževanju!

ODBOR DRUŠTVA.

KUHINJO, moderno, nepleskano, proda Zornica, Brezje 14. 16384-2
OKNI, enojno 117/138, dvojno 90/178, zastekleni, za vzidavo. Prodam v Šiški, Beljaska 28/1. 16384-5
KOPALNA KAD naprodam. Informacije: Gledališki ulici št. 13, prtilje. 16384-5
OTROŠKI SPORTNI VOZIČEK nov, prodam. Naslov v ogl. odd. 16384-5
DESKO MORNARSKO BELO OBLEKO, predložno blago prodam. Naslov v ogl. odd. 16384-5
TRI VINSKE SODE, rebujena, 1400 l, 16380-1
(ta dva sta razstavljena) in enega 875 l, prodaja Homan, Škofja Loka, Most, ni trg. 3. 16380-5
TEHNIČNO 5 kg proda Sušnik, Dolenski, cesta 48a. 16380-5
SALONSKO PISOHO z velikim ogledalom (150 x 75), divan in 3 fotelje prodam. Ogled od 13. do 14. ure v Levstikovi ulici 18. 16380-5
KAFNE, blazine, spodnje rjuhe in dobro ohranjene gramofonske plošče prodam. Ogled med 10 in 12. Naslov v oglasnem oddelku. 16380-5
ZREISOV TRIEDER proda Bernik, Karlova, cesta 15, prtilje, levo. 16380-5
VOZ ZA MOSTOVO. Išedeželi, dobro ohranjen, prodam. Gasilski čista Črnuče. Na ogled ob nedeljah od 8. do 12. 16380-5
SPORILNO PARIKOLO »STEB« v odličnem stanju prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 16380-5
KRAVO s tretjim teletom proda Svetek, Slape 16, Polje-Ljubljana. 16380-5
ZENSKO IN MOSKO KOLO, malo nab. Irena proda Kramar, Poljanska, cesta 12, dvorščice. 16380-5
MOTORNO KOLO »Indian« s priklopi, prodam. Naslov v ogl. odd. 16380-5
PISALNI STROJ »Erika« kotek, prodam. Naslov v oglas. oddelku. 16380-5
ZIMNICO na peresu (ca. 195 x 92 cm), prodam. — Gestrinova ulica 8/III. Vrt. 16380-5
ZENSKO KOLO prodam. Ogled med 19. in 20. uro. St. Vid, Poljan 58. 16380-5
TELICO od dobre mehanike, ki bo tele. v enem tednu, prodam. Šiška, Vod. 16380-5
POLJSKO KOVANICO na koleh, z ventilatorjem, nakovalno in primor. prodam. Mošič Pavel, Kranjska gora 63. 16380-5
PRODAM STISKALNICO za seno. Naslov v podruž. SP. Celje. 16380-5
MOSKO MODRO OBLEKO, za srednje, prodam. — Naslov v ogl. oddelku. 16380-5
PLATNENI NAMIZNI PRT z narodnimi vzorci, ročno delo in kavni servis, prvotni, za 6 oseb, prodam. — Langusova, št. 12. 16380-5
KUHINJSKO TEHNIČNO, primerno, prodam. 10 kg — prodam. Rožna ulica št. 37. 16380-5
HARMONIKO »Hohner« 3/4, vrstno, novo, proda Dolenc, vulkanizacija, Kersnikova, št. 11. 16380-5
AUTO »Opel« 4 sedežni v prav dobrih stanju, prodam ali zamenjam za motorno kolo s priklopi ali brez. Naslov v ogl. odd. SP. 16380-5
POROČNO OBLEKO krasno, belo iz težke francoske svile, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. SP. 16380-5
ZIMSKO MOSKO SUKNJO, močno in ugodno, ugodno prodam. — Naslov v ogl. odd. SP. 16380-5
HLADILNIK, velik, za led, primeren za memo ali vinotok, proda trgovina Kore. Bled, Cankarjeva 4. 16380-5
SIVALNI STROJ za domačo uporabo, prodam za 4000 din. — Sv. Petra nasip št. 41. 16380-5
KOMISIJSKA TRGOVINA Hinko Privšek, Sv. Petra nasip 29, pri Zmajskem mostu, telef. 44-43, proda: radioparar, 3-črtni, 2-črtni, 3-črtni, 4-črtni, 5-črtni, 6-črtni, 7-črtni, 8-črtni, 9-črtni, 10-črtni, 11-črtni, 12-črtni, 13-črtni, 14-črtni, 15-črtni, 16-črtni, 17-črtni, 18-črtni, 19-črtni, 20-črtni, 21-črtni, 22-črtni, 23-črtni, 24-črtni, 25-črtni, 26-črtni, 27-črtni, 28-črtni, 29-črtni, 30-črtni, 31-črtni, 32-črtni, 33-črtni, 34-črtni, 35-črtni, 36-črtni, 37-črtni, 38-črtni, 39-črtni, 40-črtni, 41-črtni, 42-črtni, 43-črtni, 44-črtni, 45-črtni, 46-črtni, 47-črtni, 48-črtni, 49-črtni, 50-črtni, 51-črtni, 52-črtni, 53-črtni, 54-črtni, 55-črtni, 56-črtni, 57-črtni, 58-črtni, 59-črtni, 60-črtni, 61-črtni, 62-črtni, 63-črtni, 64-črtni, 65-črtni, 66-črtni, 67-črtni, 68-črtni, 69-črtni, 70-črtni, 71-črtni, 72-črtni, 73-črtni, 74-črtni, 75-črtni, 76-črtni, 77-črtni, 78-črtni, 79-črtni, 80-črtni, 81-črtni, 82-črtni, 83-črtni, 84-črtni, 85-črtni, 86-črtni, 87-črtni, 88-črtni, 89-črtni, 90-črtni, 91-črtni, 92-črtni, 93-črtni, 94-črtni, 95-črtni, 96-črtni, 97-črtni, 98-črtni, 99-črtni, 100-črtni, 101-črtni, 102-črtni, 103-črtni, 104-črtni, 105-črtni, 106-črtni, 107-črtni, 108-črtni, 109-črtni, 110-črtni, 111-črtni, 112-črtni, 113-črtni, 114-črtni, 115-črtni, 116-črtni, 117-črtni, 118-črtni, 119-črtni, 120-črtni, 121-črtni, 122-črtni, 123-črtni, 124-črtni, 125-črtni, 126-črtni, 127-črtni, 128-črtni, 129-črtni, 130-črtni, 131-črtni, 132-črtni, 133-črtni, 134-črtni, 135-črtni, 136-črtni, 137-črtni, 138-črtni, 139-črtni, 140-črtni, 141-črtni, 142-črtni, 143-črtni, 144-črtni, 145-črtni, 146-črtni, 147-črtni, 148-črtni, 149-črtni, 150-črtni, 151-črtni, 152-črtni, 153-črtni, 154-črtni, 155-črtni, 156-črtni, 157-črtni, 158-črtni, 159-črtni, 160-črtni, 161-črtni, 162-črtni, 163-črtni, 164-črtni, 165-črtni, 166-črtni, 167-črtni, 168-črtni, 169-črtni, 170-črtni, 171-črtni, 172-črtni, 173-črtni, 174-črtni, 175-črtni, 176-črtni, 177-črtni, 178-črtni, 179-črtni, 180-črtni, 181-črtni, 182-črtni, 183-črtni, 184-črtni, 185-črtni, 186-črtni, 187-črtni, 188-črtni, 189-črtni, 190-črtni, 191-črtni, 192-črtni, 193-črtni, 194-črtni, 195-črtni, 196-črtni, 197-črtni, 198-črtni, 199-črtni, 200-črtni, 201-črtni, 202-črtni, 203-črtni, 204-črtni, 205-črtni, 206-črtni, 207-črtni, 208-črtni, 209-črtni, 210-črtni, 211-črtni, 212-črtni, 213-črtni, 214-črtni, 215-črtni, 216-črtni, 217-črtni, 218-črtni, 219-črtni, 220-črtni, 221-črtni, 222-črtni, 223-črtni, 224-črtni, 225-črtni, 226-črtni, 227-črtni, 228-črtni, 229-črtni, 230-črtni, 231-črtni, 232-črtni, 233-črtni, 234-črtni, 235-črtni, 236-črtni, 237-črtni, 238-črtni, 239-črtni, 240-črtni, 241-črtni, 242-črtni, 243-črtni, 244-črtni, 245-črtni, 246-črtni, 247-črtni, 248-črtni, 249-črtni, 250-črtni, 251-črtni, 252-črtni, 253-črtni, 254-črtni, 255-črtni, 256-črtni, 257-črtni, 258-črtni, 259-črtni, 260-črtni, 261-črtni, 262-črtni, 263-črtni, 264-črtni, 265-črtni, 266-črtni, 267-črtni, 268-črtni, 269-črtni, 270-črtni, 271-črtni, 272-črtni, 273-črtni, 274-črtni, 275-črtni, 276-črtni, 277-črtni, 278-črtni, 279-črtni, 280-črtni, 281-črtni, 282-črtni, 283-črtni, 284-črtni, 285-črtni, 286-črtni, 287-črtni, 288-črtni, 289-črtni, 290-črtni, 291-črtni, 292-črtni, 293-črtni, 294-črtni, 295-črtni, 296-črtni, 297-črtni, 298-črtni, 299-črtni, 300-črtni, 301-črtni, 302-črtni, 303-črtni, 304-črtni, 305-črtni, 306-črtni, 307-črtni, 308-črtni, 309-črtni, 310-črtni, 311-črtni, 312-črtni, 313-črtni, 314-črtni, 315-črtni, 316-črtni, 317-črtni, 318-črtni, 319-črtni, 320-črtni, 321-črtni, 322-črtni, 323-črtni, 324-črtni, 325-črtni, 326-črtni, 327-črtni, 328-črtni, 329-črtni, 330-črtni, 331-črtni, 332-črtni, 333-črtni, 334-črtni, 335-črtni, 336-črtni, 337-črtni, 338-črtni, 339-črtni, 340-črtni, 341-črtni, 342-črtni, 343-črtni, 344-črtni, 345-črtni, 346-črtni, 347-črtni, 348-črtni, 349-črtni, 350-črtni, 351-črtni, 352-črtni, 353-črtni, 354-črtni, 355-črtni, 356-črtni, 357-črtni, 358-črtni, 359-črtni, 360-črtni, 361-črtni, 362-črtni, 363-črtni, 364-črtni, 365-črtni, 366-črtni, 367-črtni, 368-črtni, 369-črtni, 370-črtni, 371-črtni, 372-črtni, 373-črtni, 374-črtni, 375-črtni, 376-črtni, 377-črtni, 378-črtni, 379-črtni, 380-črtni, 381-črtni, 382-črtni, 383-črtni, 384-črtni, 385-črtni, 386-črtni, 387-črtni, 388-črtni, 389-črtni, 390-črtni, 391-črtni, 392-črtni, 393-črtni, 394-črtni, 395-črtni, 396-črtni, 397-črtni, 398-črtni, 399-črtni, 400-črtni, 401-črtni, 402-črtni, 403-črtni, 404-črtni, 405-črtni, 406-črtni, 407-črtni, 408-črtni, 409-črtni, 410-črtni, 411-črtni, 412-črtni, 413-črtni, 414-črtni, 415-črtni, 416-črtni, 417-črtni, 418-črtni, 419-črtni, 420-črtni, 421-črtni, 422-črtni, 423-črtni, 424-črtni, 425-črtni, 426-črtni, 427-črtni, 428-črtni, 429-črtni, 430-črtni, 431-črtni, 432-črtni, 433-črtni, 434-črtni, 435-črtni, 436-črtni, 437-črtni, 438-črtni, 439-črtni, 440-črtni, 441-črtni, 442-črtni, 443-črtni, 444-črtni, 445-črtni, 446-črtni, 447-črtni, 448-črtni, 449-črtni, 450-črtni, 451-črtni, 452-črtni, 453-črtni, 454-črtni, 455-črtni, 456-črtni, 457-črtni, 458-črtni, 459-črtni, 460-črtni, 461-črtni, 462-črtni, 463-črtni, 464-črtni, 465-črtni, 466-črtni, 467-črtni, 468-črtni, 469-črtni, 470-črtni, 471-črtni, 472-črtni, 473-črtni, 474-črtni, 475-črtni, 476-črtni, 477-črtni, 478-črtni, 479-črtni, 480-črtni, 481-črtni, 482-črtni, 483-črtni, 484-črtni, 485-črtni, 486-črtni, 487-črtni, 488-črtni, 489-črtni, 490-črtni, 491-črtni, 492-črtni, 493-črtni, 494-črtni, 495-črtni, 496-črtni, 497-črtni, 498-črtni, 499-črtni, 500-črtni, 501-črtni, 502-črtni, 503-črtni, 504-črtni, 505-črtni, 506-črtni, 507-črtni, 508-črtni, 509-črtni, 510-črtni, 511-črtni, 512-črtni, 513-črtni, 514-črtni, 515-črtni, 516-črtni, 517-črtni, 518-črtni, 519-črtni, 520-črtni, 521-črtni, 522-črtni, 523-črtni, 524-črtni, 525-črtni, 526-črtni, 527-črtni, 528-črtni, 529-črtni, 530-črtni, 531-črtni, 532-črtni, 533-črtni, 534-črtni, 535-črtni, 536-črtni, 537-črtni, 538-črtni, 539-črtni, 540-črtni, 541-črtni, 542-črtni, 543-črtni, 544-črtni, 545-črtni, 546-črtni, 547-črtni, 548-črtni, 549-črtni, 550-črtni, 551-črtni, 552-črtni, 553-črtni, 554-črtni, 555-črtni, 556-črtni, 557-črtni, 558-črtni, 559-črtni, 560-črtni, 561-črtni, 562-črtni, 563-črtni, 564-črtni, 565-črtni, 566-črtni, 567-črtni, 568-črtni, 569-črtni, 570-črtni, 571-črtni, 572-črtni, 573-črtni, 574-črtni, 575-črtni, 576-črtni, 577-črtni, 578-črtni, 579-črtni, 580-črtni, 581-črtni, 582-črtni, 583-črtni, 584-črtni, 585-črtni, 586-črtni, 587-črtni, 588-črtni, 589-črtni, 590-črtni, 591-črtni, 592-črtni, 593-črtni, 594-črtni, 595-črtni, 596-črtni, 597-črtni, 598-črtni, 599-črtni, 600-črtni, 601-črtni, 602-črtni, 603-črtni, 604-črtni, 605-črtni, 606-črtni, 607-črtni, 608-črtni, 609-črtni, 610-črtni, 611-črtni, 612-črtni, 613-črtni, 614-črtni, 615-črtni, 616-črtni, 617-črtni, 618-črtni, 619-črtni, 620-črtni, 621-črtni, 622-črtni, 623-črtni, 624-črtni, 625-črtni, 626-črtni, 627-črtni, 628-črtni, 629-črtni, 630-črtni, 631-črtni, 632-črtni, 633-črtni, 634-črtni, 635-črtni, 636-črtni, 637-črtni, 638-črtni, 639-črtni, 640-črtni, 641-črtni, 642-črtni, 643-črtni, 644-črtni, 645-črtni, 646-črtni, 647-črtni, 648-črtni, 649-črtni, 650-črtni, 651-črtni, 652-črtni, 653-črtni, 654-črtni, 655-črtni, 656-črtni, 657-črtni, 658-črtni, 659-črtni, 660-črtni, 661-črtni, 662-črtni, 663-črtni, 664-črtni, 665-črtni, 666-črtni, 667-črtni, 668-črtni, 669-črtni, 670-črtni, 671-črtni, 672-črtni, 673-črtni, 674-črtni, 675-črtni, 676-črtni, 677-črtni, 678-črtni, 679-črtni, 680-črtni, 681-črtni, 682-črtni, 683-črtni, 684-črtni, 685-črtni, 686-črtni, 687-črtni, 688-črtni, 689-črtni, 690-črtni, 691-črtni, 692-črtni, 693-črtni, 694-črtni, 695-črtni, 696-črtni, 697-črtni, 698-črtni, 699-črtni, 700-črtni, 701-črtni, 702-črtni, 703-črtni, 704-črtni, 705-črtni, 706-črtni, 707-črtni, 708-črtni, 709-črtni, 710-črtni, 711-črtni, 712-črtni, 713-črtni, 714-črtni, 715-črtni, 716-črtni, 717-črtni, 718-črtni, 719-črtni, 720-črtni, 721-črtni, 722-črtni, 723-črtni, 724-črtni, 725-črtni, 726-črtni, 727-črtni, 728-črtni, 729-črtni, 730-črtni, 731-črtni, 732-črtni, 733-črtni, 734-črtni, 735-črtni, 736-črtni, 737-črtni, 738-črtni, 739-črtni, 740-črtni, 741-črtni, 742-črtni, 743-črtni, 744-črtni, 745-črtni, 746-črtni, 747-črtni, 748-črtni, 749-črtni, 750-črtni, 751-črtni, 752-črtni, 753-črtni, 754-črtni, 755-črtni, 756-črtni, 757-črtni, 758-črtni, 759-črtni, 760-črtni, 761-črtni, 762-črtni, 763-črtni, 764-črtni, 765-črtni, 766-črtni, 767-črtni, 768-črtni, 769-črtni, 770-črtni, 771-črtni, 772-črtni, 773-črtni, 774-črtni, 775-črtni, 776-črtni, 777-črtni, 778-črtni, 779-črtni, 780-črtni, 781-črtni, 782-črtni, 783-črtni, 784-črtni, 785-črtni, 786-črtni, 787-črtni, 788-črtni, 789-črtni, 790-črtni, 791-črtni, 792-črtni, 793-črtni, 794-črtni, 795-črtni, 796-črtni, 797-črtni, 798-črtni, 799-črtni, 800-črtni, 801-črtni, 802-črtni, 803-črtni, 804-črtni, 805-črtni, 806-črtni, 807-črtni, 808-črtni, 809-črtni, 810-črtni, 811-črtni, 812-črtni, 813-črtni, 814-črtni, 815-črtni, 816-črtni, 817-črtni, 818-črtni, 819-črtni, 820-črtni, 821-črtni, 822-črtni, 823-črtni, 824-črtni, 825-črtni, 826-črtni, 827-črtni, 828-črtni, 829-črtni, 830-črtni, 831-črtni, 832-črtni, 833-črtni, 834-črtni, 835-črtni, 836-črtni, 837-črtni, 838-črtni, 839-črtni, 840-črtni, 841-črtni, 842-črtni, 843-črtni, 844-črtni, 845-črtni, 846-črtni, 847-črtni, 848-črtni, 849-črtni, 850-črtni, 851-črtni, 852-črtni, 853-črtni, 854-črtni, 855-črtni, 856-črtni, 857-črtni, 858-črtni, 859-črtni, 860-črtni, 861-črtni, 862-črtni, 863-črtni, 864-čr